

Schets over den politieken toestand der gemeente Schinveld (Limburg) 1848-1869

In verband gebracht met de laatste kiezerskwestie.

door A. Scherpenseel, Lid van het R.K. Kerkbestuur en gewezen Wethouder van het gemeentebestuur aldaar.

Sire ... il y a des juges à Berlin !
il semble qu'il n'y en a plus à Maastricht;
Hé bien, allons donc à La Haye.

LUIK, H. VAILLANT-CARMANNE en Co, DRUKKERS EN UITGEVERS, St. Adalbertstr. 8 1870

VOORWOORD.

Bij de uitgave dezer brochure stelt zich de schrijver ten doel aan te toonen, hoe de beschaving thans overal doordringt tot in de meest afgelegene plaatsen, en daar ook de heerlijkste vruchten doet ontkiemen, zoolang zij door geene reactionnaire en fanatieke principiën bestreden wordt maar hoe ook alle vooruitgang onmogelijk, en alle welvaart verkracht worden, zoodra, ongelukkiger wijze, lieden, die dat reactionnaire fanatisme der vorige eeuwen zijn toegedaan, er de bovenhand krijgen; hoe dan de grootste gruwel- en wandaden gepleegd worden, en ongestraft kunnen blijven, terwijl edelmoedige mannen, die op de hoogte van hunnen tijd zijn, en die zulke wandaden durven brandmerken, belastend en verguisd worden door die soort van lieden, welke alleen de leugentaal tot wapen kennen; ja hoe zelfs zeer rechtschapen personen eindelijk de slachtoffers kunnen worden hunner al te groote verdraagzaamheid, en hoe dan de laagst huichelarij kan zegepralen, onder den dekmantel onzer h. godsdienst, in deze tweede helft der negentiende eeuw, tot schande der nederlandsche beschaving.

De lezer, die zich het gezegde van Virgilius (Ecloga.1) herinnere ... "Sic parvis componere magne solebam," zal in onze schrift tevens bemerken, hoe ook in de kleinste plaatsen, met het gezondste verstand, hoofdvragen onzer tegenwoordige politieke kwestieën behandeld worden, zooals de school en kerkhofskwestieën, de hijgiëne, enz. enz.

Schinvelds inwoner, aan wien, in de eerste plaats, deze schrift wordt gericht, zal ze, wij twijfelen er niet aan, met veel belangstelling doorloopen. Den vreemdeling zal misschien deze of gene passage minder belang verwekken, wegens hare dikwijls lokale strekking; nochtans raden wij hem aan, geheel ons geschrift te lezen; hij zal ook zijn voordeel eruit trekken, en om den ganschen samenhang wel ervan te vatten, laten wij hier onmiddellijk den beknopten inhoud volgen

INHOUD.

Schinveld. Ligging en uitzicht.	§1
Feest van 1849	§1
Episode uit de revolutie van 1830	§3
Toestand der gemeente in 1850	§4
Herinnering uit Beckers bestuur	§5
Bex, burgemeester	§7
Buysers, burgemeester	§7
Buysers in het bestuur	§7
De toestand der gemeente in 1851	§8
De toestand der gemeente in 1852	§8
De toestand der gemeente in 1853	§9

De rijkdom der gemeente	§9
De nieuwe brandspuit	§9
De Ew heer Van Haeff, Pastoor te Schinveld	§11
Het verheven gedrag van dien zeer eerw. priester	§13
Schinvelds gouden tijdperk	§14
Komst van pastoor Joors	§14
Begin van Schinvelds rampen	§15
De eerste keizersnede te Schinveld	§16
De eerste pastoorskwestie 1958 met Molenaar J.J. Dohmen	§16
De nieuwe doopbelasting	§17
Nieuwe keizersneden	§18
De onderwijzerskwestie in 1859	§18
De eerste kiezerskwestie in 1859	§19
Het eerste kerkschandaal	§20
De Landbouw-Sociëteit	§21
Gedrag van pastoor te dien opzichte	§22
De kiezing van 1861	§23
Karel Buysers, burgemeester	§25
De kwestie over Pastoorsbosch	§26
Het gruwel van 1864	§27
Medeplichtig gedrag der limburgsche pers uit dien tijd	§32
De Sociëteit Concordia	§33
50 jarig Feest van den slag bij Waterloo	§33
De Harmonie Sociëteit	§33
De kwestie der moerassen	§35
Opinie van pastoor over die zaak	§36
Begrafeniskwestie	§37
Briefspecimen van pastoor Joors	§38
De koffij-contributie (in nota)	§38
De kerkhofskwestie	§38
De gruweldaad van 1866	§40
Het gedrag van den rechter-commissaris, den heer Nijst, van Maastricht	§42
De orgelkwestie	§42
De intriges voor de kiezing van 1869	§45
De onzinnige instructiën	§47
Besluit	§49
Nawoord	§50

§1

Op gelijken afstand van Aken, Maastricht en Roermond ligt, in eene aangename vlakte, de gemeente Schinveld. Schinveld, vroeger Schönfeld ^(ad1), is een vrij groot dorp met omtrent 1000 inwoners slechts drie huizen, de pachthoeve Hering, Huske en Stokerij, bevinden zich buiten zijnen kom. Zuidwaarts beheerscht eene heuvelvlakte het dorp, alwaar de eerw. heer Van Haeff, pastoor te Schinveld, in 1856 een uitgebreid romeinsch kamp ontdekte; en het is waarschijnlijk dat hier de romeinsche legioenen onder Cesar eene standplaats hebben genomen bij het vernielen van den grooten volksstam der Eburonen ^(ad2). Meer zuid- en westwaarts is Schinveld omgeven van vruchtbare landerijen; noordwaarts bevinden zich vette weilanden; oostwaarts, alwaar het terrein meer zandig is, zijn uitgestrekte heidevelden door den noesten vlijt der bewoners in goed bouwland, vooral sedert de laatste dertig jaren, herschapen, terwijl heerlijke bosschen de uiterste grenzen der gemeente insluiten. De Roo-Beek, kronkelend om de bovenvermelde heuvelvlakte heen, bespoelt het dorp, dat wegens

(ad1) Zie Mercator, Kaart van het Gulikerland, prachttuitgave van 1631.

(ad2) Zie Histoire de Jules César, par Napoléon III. IIe Partie, page 205 et suiv.

§2

de agglomeratie der huizen, meestal van twee verdiepingen en in zeer regelmatige straten aangelegd, welke op de markt uitloopen, meer het uitzicht van een vlek dan van een dorp vertoont.

De vreemdelling, die den 19 September 1849 deze lieve landelijke plaats zou hebben bezocht, had er een heerlijk schouwspel kunnen gadeslaan. Aan den gothischen kerktoeren wapperde de Oranjevlag; het gemeentehuis en de woningen in de Hal- Dorp en Bergstraat, evenals aan de Markt, waren met de nationale driekleur versierd. De schooljeugd had speeldag, en al de bewoners waren in hun beste pak gestoken. Reeds in den vroegen morgen, hadden verscheidene geschutlosbrandingen aan de omstreken verkondigd, dat er te Schinveld feest gevierd werd. Ook zag men weldra een groot aantal bewoners der omliggende plaatsen zich in de richting van Schinveld begeven want moest er een landelijk feest gevierd worden, dan spande Schinveld, in uit dien tijd, immer de kroon onder zijne zusterdorpen.

Tegen negen ure wordt door vier tambours op de markt, algemeen appel geslagen, en nauwelijks is een half uurtje verstreken, of Schinvelds schutterij, de voortreffelijkste en best gedisciplineerde van geheel Limburg uit dien tijd, staat in parade-uniforme, met ontrolde banieren, op het marktplein, in orde geschaard. Weldra verschijnt Schinvelds jongelingschap te paard op hetzelfde plein, en vormt zich, onder het bevel van den heer Arnold Breukers, die te paard de Nederlandsche vlag heeft ontrolt, in actie flinke cavalcade. Opeens weerklinkt de krachtig mannelijke stem van den heer Jacob Reinders, kommandant der schutterij, door hare gelederen. De schutterij presenteert het geweer, de cavalcade komt in linie, en de fanfare heft aan het "Wilhelmus van Nassouwen". De heer Karel Buysers, op eenen jeugdigen zwartbruinen hengst gezeten, dien hij ruiterslijk ment, neemt vervolgens het opperbevel over de cavalcade, fanfare en schutterij, en onder het losbranden van het geschut en den roffel der tamboers, verlaat de geheele stoet het dorp.

Het jaar tevoren waren, in al de omliggende plaatsen, door wispelturige en kleingeestige lieden de duitsche kleuren en corcarden opgestoken geworden, en slechts met geweld van wapenen, kon het Nederlandsch Bestuur er zijn gezag handhaven, zoo als te Brunsum, Heerlen, Sittard, enz. In Schinveld echter werd geene vreemde vlag ontrolt, geene vreemde corcarde gedragen. Schinvelds bewoners bleven getrouw aan Oranje, en onder de wijze en rechtzinnige leiding van hunnen burgemeester J.P. Buysers, waren zij gelukkig, daarvan, in 1849 een bewijs te leveren.

De Commissaris des Konings in Limburg, de heer Van Meeuwen, neef van Schinvelds burgemeester, deed voor de eerste maal zijne rondreis door het gewest. Wegens de bijna

§3

algemeene gisting der gemoederen in 1848 en 1849, werd deze hooge ambtenaar elders min of meer koelbloedig ontvangen, omdat hij in naam van den Koning van Holland verscheen; in Schinveld echter ondervond Zijne Excellentie het tegendeel, want hier vierde men, bij Hare komst, uit aangehechtheid voor Nederland, het schoonste feest, dat er ooit had plaats gehad. Tot Jabeek was de cavalcade Z.Exc. tegemoet gereden. Te Etzenrade, aan de grenzen der gemeente, verwachtte Haar de schutterij en de fanfare. Hier begroette de opperbevelhebber Karel Buysers Z. Exc., wees in zijne aanspraak er vooral op, dat, zoo Limburg ook sedert een jaar op het dwaalspoor was geraakt, in Schinveld echter, in dit uithoekje van Nederland, toch nog een zeer groot aantal Hollandsche patriotten leefden, en toen hij zich tot de schutterij wendde, die hij Z. Exc. voorstelde, ondersteunden Schinvelds bewoners deze aanspraak door een drievoudig "Oranje Boven !" dat door de velden klonk tot ver over de Pruissische grenzen.

In eenen waren triomftocht toog de stoet Schinveld binnen, alwaar de burgemeester aan het hoofd van gemeente-, kerk- en armenbestuur Z. Exc. begroette, die ten zijnen huize het ontbijt nam; daarna het gemeentehuis bezocht, alweer Z. Exc. den heer secretaris Deumens

hare hoogste tevredenheid betuigde over het voortreffelijk beheer der gemeente-archieven. Z. Exc. inspecteerde nog school en kerk, alwaar de eerw. heer pastoor Princen Haar verwachtte, en vereerde eindelijk met hare tegenwoordigheid de parade der schutterij op Schinvelds marktplein.

De schutterij bewees hier, in hare verschillende evolutiën, dat hare excercitie, zoals Z. Exc. ook rondborstig verklaarde, niet voor die van het beste militaire korps behoefde terug te staan. - Daarbij was de geestdrift zoo algemeen; het "Oranje Boven !" klonk zoo welgemeend van alle kanten; ja, de deelneming aan het nationale feest was zoo groot, dat zelfs, in de laatste sectie der schutterij, het smidje Severin Gerards volgde (!) En dit manneken nogthans had, in 1830, het hevigst "merde aux Hollandais" geroepen ^(ad3),

§4

en nu O ! wonderbare bekeering. Nu grimlachte dat ventje ook, terwijl de geheele gemeente juichte.

Door de burgerlijke en geestelijke overheid en den geheelen stoet tot aan de grenzen der gemeente begeleid, verliet eindelijk Z. Exc. de plaats en verklaarde met de grootste dankbetuiging bij haar afscheid, dat haar nooit in Limburg, zoo een patriotiek onthaal was ten deel gevallen.

Immers waar kon het anders wezen?

Pastoor en Burgemeester, beide goed hollandsch gezind, werkten in alles tesamen voor het algemeen welzijn van Schinveld. De beste verstandhouding heerschte altijd tusschen die twee heeren, want eenieder bleef op zijn gebied en op die wijze alleen konden en moesten zij tesamen werken voor de welvaart en den bloei van kerk en van gemeente. Beide instellingen verkeerden dan ook, op dat tijdstip in eenen zo gunstigen toestand als voorheen nooit het geval was.

Vroeger vooral onder het bestuur van den burgemeester Gabriel Beckers, meer bekend onder den naam van Schout van het Huske was heel weinig ten voordeele der gemeente tot stand gebracht. Zeer veel echter ten haren nadele gedaan of verzuimd geworden. Deze heer G. Beckers was schout van Schinveld van 1813 tot 1836 en ziehier eenige ons nagelaten staaltjes uit zijn bestuur.

1. De gemeente-archieven uit die jaren zijn uiterste verwaarloosd. - Frederik Beckers was secretaris.

^(ad3) In 1830 bij het uitbreken der belgische revolutie, die gevoed door engelsch goud, slechts ten voordeele van den vreemdeling, het schoonste rijk van Europa, helaas in tweeën deelde hadden in de woning van J.P. Buysers, toenmaals raadslid, verscheidene rijksambtenaren, uit Schinveld en de omstreken, eene schuilplaats gevonden, vervolgd als zij werden door het janhagel der omliggende dorpen en het grauw van Schinveld, wiens aanvoorders Severin Gerards en Jan met het houten Been waren. De rijksambtenaar Cherbon werd bij die gelegenheid, op ene schromelijke wijze, mishandeld door zekeren Michael Gerards, vader van Severin en van Adam (het tegenwoordige raadslid). Volgens een geloofwaardige overlevering, zouden deze gebroeders afstammelingen zijn van den beruchten Bathasar Gerards uit 1564. - De mishandeling van Cherbon viel voor op eenen zaterdagavond, en toen den daarop volgende zondag de heer Michael Beckers, broeder van den toenmaligen burgemeester G. Beckers, en vader van het tegenwoordig raadslid Jan Beckers voor eene halve ton bier, kapitein der muiters te Schinveld was gekozen, toen moest de woning van den "orangiste" J.P. Buysers bestormd en de laatste geus over den kling gejaagd worden. Steenen vlogen reeds tegen deur en vensters, terwijl een woeste hoop ellendelingen de woning van Buysers trachtten binnen te dringen, toen plotseling de kleine maar dappere vrouw van J.P. Buysers met pistool en poignard gewapend, op den drempel harer woning verscheen, hem dreigend te doorboren, die eene misdadige hand aan eenen hollandschen ambtenaar durfde steken. Bij deze heldhaftige houding stoven de muiters dan ook onthutst terug, en de hollandsche partij zegevierde althans te Schinveld.

§5

2. Door het eigenbelang gedreven, wist Beckers te bewerken, dat bij het opmaken van het kadaster in 1822 de landerijen zijner familie in een à twee klassen lager werden gerangschikt dan die der aangrenzende Schinveldse kleine boeren. Alle servitudes, voetpaden, vaarten, enz. , werden behoorlijk op de gemeentekaart gebracht, uitgenomen diegenen, welke over de uitgestrekte eigendommen der familie Beckers liepen. En nochtans zou de voetpad van de Duikerbrug door de wei van Beckers langs den Bovensten Molen naar de Brunsummerstraat, niet zoo oud wezen als minstens die molen (uit 1622?) Die voetpad, is echter niet op de gemeentekaart als publieke weg opgenomen. Alle strookjes gemeentegrond langs de eigendommen der familie Beckers liggende, werden bij die gelegenheid ingepalmd, en ik zou wel eens willen weten, hoe de bezitters van den Bovensten Molen in 1822 in het bezit zijn gekomen van het terrein weiland gelegen tussen den vijver diens molens en den Brunsummerstraatweg. Wat meer is, in 1860 en 1862, moest deze laatste straatweg omtrent diezelfde molen verbreed worden. De familie Beckers wilde geene kleine roede haarer aan die weg grenzende bezittingen afstaan dan tegen den hoogen prijs van zes gulden per kleine roede. De Gemeente genoodzaakt, moest tegen dien prijs aankopen, en toen men hand aan werk had geslagen, vond met juist op de tegenwoordig aangenomen breedte de bedding van den ouden weg terug.

3e. Het groote Vosbroek werd onder de bezittingen van den heer Graaf d'Ansembourg in den kadastralen legger opgenomen, alhoewel het voorheen immer als eigendom der gemeente werd beschouwd. Was het om dien vermogenden heer een cadeau te maken en aldus zich zijner gunst en bescherming te verzekeren, of om eene andere reden; dat is tot heden een geheim gebleven, gelijk vele andere feiten uit dat rampzalig bestuur van den heer Beckers. Toen in 1852 de burgemeester Buysers, vergezeld van het raadslid J.J. Dohmen, den heer Graaf d'Ansembourg de zaak blootlegden, beriep deze zich op het verkregen recht in den kadastralen legger, en wilde van geene restitutie meer hooren spreken, alhoewel hij niet ontkende dat voor 1822 de zaak geheel anders stond. Dus een lief cadeautje van 29 ned. hectaren met eene tegenwoordige waarde van minstens 50.000 gulden.

§6

4e. Geene roede gemeentegrond werd ten voordeele der gemeente, in dat lange tijdperk ontgonnen (ad4); maar het groote gemeente-broek werd verkocht.

5e. Eene jaarlijksche gemeentebelasting van 680 gl. (welke eerst onder het bestuur van den burgemeester J.P. Buysers in 1850 afgeschaft is) drukte de bewoners.

6e. Wikkelde de burgemeester Beckers de gemeente in een proces met den molenaar J.J. Dohmen, dat de gemeente verloor en haar het ronde sommetje van 1320 fr. gekost heeft. Ziehier, hoe dat proces ontstond. De molen van Dorthang te Schinveld wordt door de Arrondissements Rechtbank publiek verkocht aan een zekeren heer Linssen; deze draagt ze verder in eigendom over aan den heer J.J. Dohmen, deze nog tegenwoordigen bezitter. Voor den verkoop door de Rechtbank wordt, gedurende zes weken, te Schinveld ter algemeene kennis gebracht, dat hij, die iets ten laste van bedoelden molen te vorderen had, zulks vooraf moest aanmelden. Er wordt hoegenaamd geene reclame ingebracht, zoodat de heer Dohmen in het geheel vrije bezit des molens geraakt. Weldra echter maakt de molenaar Dohmen de concurrentie aan den molen van Beckers, te Schinveld. - De bewoners der Heidestraat komen zich bij het gemeentebestuur beklaren, dat de z.g. Duikerbrug niet meer bruikbaar is. O ! die moet Dohmen, als bezitter des ondersten molens, onderhouden, hernam de burgemeester Beckers, en zoo hij niet wil, zal ik er hem wel toe dwingen. Dohmen echter

(ad4) En nochtans, sedert 1818, gaf het nabijliggend Gangelt er het schoonste voorbeeld van.

vreesde de dwingelandij van den burgemeester niet. Deze meende nu water op zijnen molen te hebben, en entameerde, nota bene, in naam der gemeente, een proces tegen den molenaar Dohmen, die het proces won, omdat de burgemeester Beckers verzuimd had te reclameren bij den verkoop des molens, eveneens als deze laatste verzuimd had, bij dienzelfden verkoop aan de Rechtbank in kennis te leggen, dat het armbestuur van Schinveld eene rente in kapitaal von 1450 fr. op dienzelfden molen bezat.- Dit dubbel verzuim is onbegrijpelijk; maar men heeft wel eens beweerd, dat de familie Beckers ook, bij dienzelfden verkoop, naar het bezit des ondersten Molens heeft getracht, en is dit laatste punt waar, dan is alles zeer goed uitlegbaar. - Gingen ook niet in de jaren, dat Beckers

§7

aan het bestuur was, de groote renten ^(ad5) ten voordeele van Arm- en Kerkbestuur van Schinveld en ten laste van den Hof Ter Heide verloren? Deze hof, het tegenwoordige Huske, werd eenige jaren later door de familie Beckers gekocht ... Wij vragen het thans aan dan onpartijdigen lezer, wie al de schuld draagt van dat groot verlies voor armen en Gemeente ? Gebrek aan plaatsruimte verhinderen ons hier meerdere dergelijke staaltjes uit Beckers' bestuur aan te halen. Wij willen alleen nog opmerken, dat Beckers ook eene gemeenteschuld van 3782 fr. aan zijnen opvolger, den heer Bex achterliet. (Het laatste bedrag dezer schuld werd eerst, in 1849 onder het bestuur van J.P. Buysers geamortiseerd) - Gelukkig voor de gemeente Schinveld moest Beckers in 1836 de plaats ruimen voor den heer Bex, onder wiens bestuur als burgemeester weldra, in 1837, eene goede zaak tot stand kwam. Een nieuw schoollokaal, werd gebouwd, hetgeen echter thans niet meer doelmatig is, en eene voor de gezondheid zeer ongunstige ligging heeft. Bij het herstellen van het nederlandsch gezag in Limburg volgde de heer J.P. Buysers als burgemeester den heer Bex op. Bij het optreden van J.P. Buysers als burgemeester der gemeente Schinveld, breekt voor deze laatste een geheel nieuw en zeer gunstig tijdperk aan. Nauwelijks heeft Buysers eenige jaren het bestuur der gemeente in handen, of de gemeenteschulden zijn afgelegd, en de gemeentebelasting of hoofdelijke omslag opgeheven. Laten wij dus van af dit tijdstip, 1849, Zijne handelwijze, aan het oordeel der Publieke Opinie onderwerpen, en zijn gedrag eens toetsen met dat zijner tegenstrevers, beter gezegd dwarsbomers, te Schinveld. Gelijk reeds gezegd is, in 1849, de finantieele toestand der gemeente vrij gunstig maar hetgeen vooral dient aangemerkt te worden is, dat de zedelijke toestand der bewoners, in de laatste jaren, zich ook zeer verbeterd heeft; want onder de regeering van Beckers en ook nog onder die van Bex, stonden de bewoners van Schinveld bij de criminele rechtbank te Maastricht, en van 1830 tot 1839 te Tongeren, als de meest baldadige en grootste procesverbaalmannen van geheel Limburg bekend. Ja, wij durven staandhouden, dat onder

§8

het twintigjarig bestuur van J.P. Buysers, niet zoveel procesverbalen aan de Justitie zijn opgezonden als slechts in twee jaren tijds onder de twee vorige besturen. Immers de burgemeester J.P. Buysers met zijn eigenaardig goed karakter, wist bijna alles in eenen verzoenenden zin te beslissen. Misschien is hij vaak al te goed, ja al te toegevend geweest, zoals bijvoorbeeld het geval was in 1859 met den heer Jan Beckers, het tegenwoordig raadslid en de burgemeester in petto te Schinveld. Deze heer nl. overreed in galop op eenen voetpad, aldus verboden weg voor paardenrijders, te Schinveld, zekeren Kempeneers van Brunssum, die aan de daardoor bekomene wonden den volgenden dag overleed (!) - Men beloofde schadeloosstelling aan de familie Kempeneers. - Het is echter, gelooven wij, bij die beloften gebleven, en nooit heeft bedoelde familie iets bekomen.

(ad5) Onder andere voor Schinvelds armen 1. Ein driespan Brandt (steenkolen) voor kermisssdag (1 December); 2, 50 korebrodte van 6 ponde en 25 wekkebrodte van drie ponde omme nujaer; 3. ein tonneke hering op vastenavonds-goonsdag, enz.

Al te zeer verdraagzaam zijn, al te veel, zelfs zijne tegenstrevers, door de vingers zien, deugt dus ook niet; want het is thans vooral die heer Jan Beckers, die de oude dagen van den zeere achtenswaardigen oud-burgemeester J.P. Buysers tracht te vergallen maar zoo er een rechtvaardigen God bestaat, zoo zal die ondankbare nooit zijn zwart doel bereiken, en J.P. Buysers zal nog geruste dagen beleven evenals zijne Ega, met wie hij thans het 58ste jaar zijner gelukkige echtverbinding is ingetreden.

In 1850 was, zooals reeds gezegd is, de gemeentebelasting vervallen. In dit jaar werd veel aan de straten en wegen verbeterd. De Roo-Beek werd door het dorp, vooral aan de markt, ingedamd, twee nieuwe bruggen werden erover gebouwd, en in het ven werd een bedding op eene lengte van 1400 meter verlegd, waardoor thans meer dan 25 hectaren goed weiland voor de gemeente zijn aangewonnen.

In 1851 werd te Schinveld op den 2den December een jaarmarkt ingesteld, dewelke, zoolang eendracht in de gemeente heerschte, ook buitengewoon aan de verwachting beantwoordde. Bij de eerste verkiezing (na de herziening der nederlandsche grondwet) voor leden van den gemeenteraad werd de burgemeester J.P. Buijssers met bijna algemeene stemmen (19 van 22) als raadslid gekozen.

In 1852 deed de Burgemeester eene algemeene opmeting doen van al de gemeenteeigendommen, en er werd bevonden, dat meer dan 80 huisgezinnen van Schinveld hier en daar in vruchtgebruik waren van gronden (dennenbosschen, weilanden, enz.) welke der gemeente toebehoorden.

§9

Vooreerst werd de verdere annexatie verboden, de welke vroeger geheel naar willekeur plaats had, immers de vorige burgervaders of althans hunne familiën gaven er het stichtend voorbeeld van. - Die onrechtmatige bezitters waren nu gehouden tegen eenen billijken prijs de geannexeerde terreinen aan te koopen (hetgeen bijna allen deden), of ze te laten liggen. - Weinige konden zich op het kadastraal recht (?) in 1822 verworven, beroepen.

In 1853 heeft men begonnen met het ontginnen der gemeente heidegronden, welke der gemeente niets opbrachten, zelfs aan den landbouw zeer nadeelig waren, wijl de bewoners het verkeerd denkbeeld hadden van heidezoden tot strooisel in hunne stallen te gebruiken en vervolgens hetzelfde op hunne landerijen tot mest te verwenden.

Tot eene uitgebreide ontginning dier gronden ontbraken echter nog de geldelijke middelen, en deswegen besloot het bestuur een gedeelte der verst afgelegene gemeentegronden te verkoopen. Met de gelden, uit dezen verkoop gesproten, heeft men alstoen de exploitatie der gemeenteheidegronden op groote schaal begonnen. Deze ontginning is onder het bestuur van Karel Buijssers, opvolger van zijnen vader J.P. Buijssers, als burgemeester van Schinveld, ijverig voortgezet, en thans bezit de gemeente de heerlijkste dennenbosschen, dewelke minstens eene uitgestrektheid van 100 hectaren en een waarde van 60.000 gulden hebben. Sedert 1852 heeft de gemeente verder een jaarlijkse rente à 4% van 1462 gulden verworven op andere gemeentegronden, welke haar vroeger niets of heel weinig opbrachten, en thans door *de* particulieren ontgonnen worden, dus een vast kapitaal van fl. 36.555,50 gevoegd bij de eventueele waarde der dennebosschen te zamen in ronde cijfers 180.000 gulden. De rijkdom der gemeente Schinveld is aldus, van 1852 tot 1869, onder het bestuur van J.P. Buijssers en van Karel Buijssers als burgemeesters, d.h. in 17 jaren tijds, - elk jaar met ruim 5500 gulden vermeerderd ^(ad6).

In 1855 werd de gemeente verrijkt met een voortreffelijke brandspuit, de eerste in de oude spaensche dorpen ^(ad7)

(ad6) Wij verplichten ons hiermede eene som van 100 gulden aan hem te betalen, die ons het eerst dit laatste punt met grond kan weerleggen.

(ad7) Onder deze benaming bedoelt men Bingelrade, Jabeeck, Merkelbeek, Brunsum, Schinveld (in het midden op een half uur afstand der vier eersten) Amstenrade, Hoensbroek, Schinnen en Oirsbeek.

§10

Tijdens het bestuur van Beckers, waren niet eens brandhaken noch brandladders aangeschaft, waarvoor men het hout toch gratis in den eeuwen ouden gemeente-Scheidbosch kon vinden, en toch brandde het halve dorp Schinveld af, een paar jaar voordat Beckers burgemeester word.

Tot in 1857 was het bestuur der gemeente Schinveld dan ook een aangename taak, zoowel voor bestuurder als voor bestuurden.

Een grote vooruitgang kenmerkte zich overal in de gemeente. Stak van tijd, onder deze of gene bewoners, nog eens oude kwade gril het hoofd op, zoo werd ze dadelijk door de publieke opinie gezeseld. Het verstand dier publieke opinie was er destijds nog zeer gezond; thans helaas! is het uiterst krank, en deswegen willen wij nu aan het oordeel en het nog zeer gezonde verstand der publieke opinie in Nederland deze onze eenvoudige schrift, over den politieken toestand onzer zieke gemeente, onderwerpen. Wij twijfelen geen oogenblik of er zullen aldaer goede geneesheeren te vinden zijn, om bij ons de allersmettelijkste ziekte, het fanatisme, te genezen. - Zoo gebeurde het dan, zeg ik, dat in 1855 bij het aanschaffen der nieuwe brandspuit een gemor ontstond, dat dezelve te duur was (650 gl.)

Zoodra de burgemeester zulks verneemt, ontbied hij eene commissie van deskundigen (onder wie de heer Daelmans fabrikant van brandspuiten te Sittard) en in tegenwoordigheid van den heer Van Beethoven van Maastricht, fabrikant der nieuwe spuit, wordt deze laatste onderzocht en beproefd.

De spuit werkt krachtdadig, zij slingert hare waterstralen over Schinvelds kerktoren heen; zij wordt volmaakt bevonden.

Alles was bijna afgelopen, toen eenige ingezetenen echter verlangen er nog eens mede te werken. Aan hun verlangen wordt gretig voldaan. Met dubbele bespanning, met 16 in plaats van 8 man wordt gepompt. Op eenmaal scheuren nu de helmen te gelijk op vier plaatsen, en O ! comble de malheur ! de pompslagboom wordt terzelfder tijd onder het woest geweld verbrijzeld. In plaats van volgens het gewone tempo: een, twee! drie, vier! had men volgens het tempo een! drie! vier! gepompt. De eigenlijke spuit is niet beschadigd; de fabrikant beweert echter, en met allen schijn van waarheid dat de helmen zijn doorgesneden en geenszins door de persing zijn doorgescheurd. Maar die bewering helpt niet. - Waar zou iemand zoo slecht, zoo gemeen kunnen zijn! riep men. De spuit deugd niet! schreeuwde men verder.

§11

De oude Snijders, die twaalf handwerken en dertien ongelukken verstond, komt nu op het tooneel. Hij beweert dat hij uit eene ton eene betere spuit zal vervaardigen dan dien klommel daar! en vertelt nog al meer beuzelarijen, de eene al zotter dan de andere. Bravo! bravo! roept Severin Gerards en tutti quanti. - Men herstelt de spuit, brengt eenen nieuwen pompslagboom aan, maar plaatst thans eene verzekerde bemanning tot bediening van dezelve, welke sedert 1855 de voornaamste in de oude spaansche dorpen is gebleven.

In 1855 verloor de gemeente Schinveld den heer Hendrik Scherpenseel, die door zijne milde giften de bezittingen van Schinveids Kerk- en Armenbestuur meer dan verdubbeld heeft. In datzelfde jaar trof een ander groot verlies de gemeente. De eerw. heer pastoor Princen, die door zijn minzaam karakter, zijn heilig en teruggetrokken leven, dat alleen voor het zielenheil van Schinvelds parochianen bezorgd was, de onvergeetbaar brave herder werd door den zeer doorluchtigen Kerkvoogd van Limburg naar elders geplaatst.

Dit verlies werd echter vergoed door de komst van dan eerw. heer Van Haeff, als pastoor te Schinveld. Bij zijne inhuldiging toonden Schinvelds bewoners weder, wat een dorp vermag waar eendracht heerscht. - Ook nu was alles ter been. Schutterij, fanfare, en cavalcade togen Z. Eerw. tot Jabeek tegemoet. Dit dorp had nooit zoo een heerlijk schouwspel gezien, als toen Schinvelds schutterij, 150 man sterk, vergezeld van eene flinke cavalcade, onder het spel van de fanfare, den roeffel der tamboers en het losbranden van het geschut, hare straten binnentrok. De geestdrift onder Jabeeks bewoners was dan ook zoo groot, dat zij in

hunnen ouden hoogen toren klommen, en zoo flink aan het beieren gingen, dat men gevaar liep het gehoor te verliezen. De optocht naar Schinveld nam denzelfden weg als in 1849. Nu was het echter een strenge heldere winterdag; maar het scheen alsof sneeuwrozen gestrooid lagen over den weg van Jabeek naar Schinveld. - Hier was alles in feestgewaad herschapeu. Eene menigte eer- en triomfbogen waren er opgericht. Aan alle huizen wapperde de geliefde driekleur van Nederland. Op de markt verwelkomde de Burgemeester, aan het hoofd van gemeente- en kerkbestuur, Z. Eerw. en bood het symbolisch zilveren herderschopje aan. Vervolgens werd Z. Eerw. in de kerk plechtig geïnstalleerd, bij welke gelegenheid Monseigneur Peeters, Directeur van Rolduc en boezemvriend van dan nieuwen Herder, eene treffende aanspraak hield.

§12

Bij het verlaaten der kerk begroetten Z. Eerw. Schinvelds maagdenstoet, die Z. Eerw. als blijk harer diepste hulde twee prachtige vazen en een heerlijk zilveren Christusbeeld aanboden. Een gul gastmaal en een fakkeloptocht besloot dien dag het schoone feest. Den daaropvolgenden dag zagen Schinvelds parochianen de zeer zeldene en indrukwekkende plechtigheid het H. misoffer te zien opdragen door den eerw. heer Pastoor en Zijne drie broeders, allen priesters des Heeren. Het volgende chronogramme, door een schinveldschen student vervaardigd, vereeuwigde dit feest: Quaternos spectate fratres concelebrantes ad aram,

De eerw. heer Van Haeff door zijn buitengewoon minzaam gemoed, zijne onbegrensde goedheid jegens eenieder, die hem ontmoette, had dan ook weldra de harten van alle bewoners gewonnen. Moest er iets in de kerk hernieuwd of aangeschaft worden, O ! dan vlogen de offeranden van alle kanten. - De behoeftige vond in hem den waren gezant des Hemels, den waren helper in den nood. Daarbij schafte Z. Eerw. verscheidene verouderde gebruiken af, onder andere, het inzamelen der paascheieren voor den pastoor ^(ad8). Mochten Schinvelds bewoners (en deze waren zeer talrijk) den eerw. heer Pastoor dit of dat geschenk maken, O ! dan was het slechts om door zijne handen te passeeren, en vervolgens het geluk van den arme, vooral van den huisarme uit te maken. Daarenboven was de heer pastoor Van Haeff een man vooral op de hoogte van zijnen tijd. Wie meent gij wel dat zijn boesemvrienden in Schinveld waren. Men zal veronderstellen, deze of gene weldoener van kerk of armen. O ja, hij beminde hen allen, en bad vurig voor aller heil, maar onder een burgerlijk oogpunt beschouwd, waren alle parochianen hem even lief. De familie echter, met welke hij de meeste verkeeru had, in in wier huiselijken kring hij zich zoo

§13

gaarne begaf, en die van haren kant zich ook zoo gelukkig gevoelde, Z. Eerw. de gulste gastvrijheid aan te bieden, was de protestantsche familie van den heer Loos, toenmaals rijksontvanger te Schinveld.

Daarbij was de heer Pastoor Van Haeff ook een groote liefhebber en bewonderaar van alles wat ook buiten de kerk schoon en edel is. Zoo herschiep hij de weide der pastorij in eenen aangenamen lusthof. Nauwelijks was dit plan aan de gemeentenaren bekend, of van alle kanten wedijverde men om daartoe alles aan te brengen, wat dienen kon, zoals palm- en rozeboomtjes, bloemen, houtgewassen, enz. Kwam dan een bewoner den eerw. heer een bezoek brengen, en deze bezoeken waren talrijk, O ! dan werd hij immer op eene gulhartige wijze door Z. Eerw. onthaald, die hem, bij schoon weder, door zijnen heerlijken tuin en lusthof geleidde en Schinvelds bewoner was er fier op, dat de gemeente een engelschen tuin bezat.

(ad8) In 1858 door dan heer pastoor E. Joors weder ingevoerd en dat op eene veel grootere schaal, zoozeer zelfs dat de onderwijzer Vaessen in 1860 zijn voorbeeld gevolgd heeft, met dit onderscheid echter, dat de meid van Pastoor van huis tot huis de eieren gaat bedelen, terwijl Schinvelds schoolvoogd zich dezelve aan huis door de schoolkinderen laat brengen.

Alstoen heerschte immer meeste eensgezindheid tusschen de geestelijke en wereldlijke autoriteit. De burgemeester op zijn gebied werkzaam, evenals de pastoor op het kerkelijke waren boezemvrienden. - De algemeene toestand der gemeente was dan ook allervoortreffelijkst; ja, zoo groot, dat in 1857 te Schinveld geen behoeftige, althans zoo gezegde bedelaar meer gevonden werd. De bedelaars, die er nog kwamen, waren ingezetenen der naburige dorpen Brunsum en Hoensbroek, die er, helaas, van krioelden. Wij merken nog op, dat van af 1849 tot 1857 acht jonge lieden de gemeente verlieten om zich te Roduc en elders der literarische studiën te wijden, en die meest allen door hunnen vlijt tot heel fatsoenlijke positiën in de maatschappij gekomen zijn; sedert 1857, dat de pastoor Joors er is, is dat met niemand meer het geval geweest. (ad9)
Hij, die aanvans 1857 de schoone gemeente en parochie van Schinveld zag, moest rechtuit

§14

bekennen dat er misschien in geheel Limburg geen dorp gevonden werd, waar meer algemeen welvaart heerschte dan hier. - Maar helaas! het gouden tijdperk in Schinvelds geschiedenis was van korten duur, toen men eensklaps vernam, dat de eerw. heer pastoor Van Haeff door onzen zeer doorluchtigen Kerkvoogd naar elders werd beroepen. Z. Eerwaarde is thans Pastoor-Deken van Venray. De heer Emmanuel Joors, kapellaan te Hulsberg, was Ojé ! voor Schinveld de nieuwbenoemde. Het was in Mei 1857 dat die heer aan Schinveld het eerste bezoek bracht. Op dien dag blies een scherpe noordwind door Schinvelds vlakke, en niettegenstaande dreven stormige buien uit het westen aan; het was een akelige dag, en alhoewel het eigenlijk niet regende, gevoelde doch niemand veel lust om zonder nood buiten de deur te gaan. Het oude Suske (ad10) alleen, in weerwil van deze ongunstige stemming der natuur, was op de leuning der Kerkebrug gezeten. Een inwoner, die daar snel voorbijkwam, begreep zulks niet, en vroeg den grijsaard, waarom hij zich zoo zeer aan het ruwe weder blootstelde, - Weet gij dan niet, hernam Suske, dat heden onze nieuwe eerwaarde heer pastoor moet arriveeren, en ik wil nog onder de eersten zijn, die hem zullen begroeten. Hij moet van boven (!) van Brunsum of Merkelbeek komen, want daarachter ligt Hulsberg.

Op eenmaal echter dat beide personen zich nog met elkaar onderhouden, bespeurt men op de markt een priester. Verscheidene bewoners komen aan hunne vensters en het oude Suske draait zich om ... - Dat kan hij niet wezen, zei de grijsaard, want zoude hij het zijn, dan komt hij van den verkeerden kant, van onderen (!) en dat is een slecht voortteeken ... Neen herhaalt de wijze man nogmaals, hij kan het niet zijn, want zijn uiterlijke bevalt mij ook in het geheel niet; ziet eens, hij is bijna zoo dik als hij lang is; hij gaat zoo waggelachtig en werpt het hoofd op eene zoo onaangename wijze in den nek (ad11). Hij kan het niet zijn, ging hij voort, en nogtans hij was het.

De nieuwe pastoor begaf zich regelrecht naar de pastorie. Den volgende dag, bij wat beter weder, kwam Bekkers van Etzenrade te Schinveld. Bij deze heer, als ouden inwoner van

§15

Hulsberg, had de nieuwe pastoor van Schinveld een bezoek gebracht, alvorens de bodem van zijn nieuwe parochie te betreden; zooals men verwachten kan, liep bij den heer Bekkers dadelijk het gesprek over de oude en de nieuwe standplaats. Bij die gelegenheid vertelde de heer pastoor Joors, dat hij te Hulsberg zeer geruste dagen had gesleten, dat de parochianen

(ad9) In 1859, onder het beheer van den tegenwoordigen heer pastoor Joors, waren de laatste sporen van dezen heerlijken tuin reeds verdwenen, en thans is het eene dorre en schrale weide, welke een karig bestaan oplevert aan de geiten en den spaanschen dekbok van den heer pastoor. Dezen dekbok heeft de heer Joors verscheidene jaren, tot algemeen gerief, op de pastorie gehouden. Wij vragen het den kieschen lezer, in hoeverre zulke landbouw-industrie in overeenstemming is te brengen met de waardigheid van eenen priester ?

(ad 10) Een afstammeling van Schinvelds grooten profeet Koen Knooken.

(ad 11) De karakteristieke uitwendige teekens van eigenbelang en heerschzucht, onstandvastigheid en trotschheid, onbuigzaamheid en verwaandheid. - Zie Tractatus de Constitutione Hominis, Bibliotheek der Universiteit te Luik.

zeer over hem tevreden waren en tot bewijs diene voegde hij eraan toe, dat ik nog zeventien achterhammen en minstens een dertigtal ingezouten rugstukken, mij op het najaar geschonken, mee naar Schinveld breng. "Mijn lieve heer pastoor," viel hem alstoen de vrouw Bekkers in de rede, "dan raad ik u aan er zuinig met om te gaan, want in het naburige Schinveld zijn de lui zoo godvruchtig niet gezind !" - Kom, kom, moederke, hervatte de pastoor, laat mij maar daarmee geworden, dat is maar een slag om met de menschen om te gaan (ad12).

Alles viel dus tegen. Ook heerschte bij de inhuldiging geene opgetogenheit, zooals vroeger bij dergelijke gelegenheden het geval was. Hier beging de nieuwe herder reeds een groven misslag; immers hij bemerkte aan den burgemeester, die hem bij die gelegenheid het symbolisch herderschopje aanbood, dat hij het veel liever uit de hand van den president van het kerkbestuur zoude ontvangen hebben. Stichtend exempel, de gemeente zou het schopje betalen, maar het moest niet in haren naam gegeven worden (!) En dan, was de burgemeester niet lid van het kerkbestuur ?

Eene der eerste redevoeringen, welke de nieuwe herder van den stoel der waarheid uitsprak, voorspelde reeds weinig goeds; eerstens was het geen hollandsch en ook geen goed vlaamsch, dat hij debiteerde, maar eene echt bastaard platte taal, en tweedens koos hij alreê voor texte "wie u veracht, die mij veracht, die mij veracht, veracht hem, die mij gezonden heeft."

Hoe heilig en waar deze woorden ook zijn, zoo vinden wij ze toch heel weinig passend in eene, als het ware, openingsrede. Men giste nog; weldra echter verdween alle twijfel; immers in een andere voordracht verklaarde de nieuwe pastoor plechtig, dat een goede herder in eene parochie alles moet durven zijn pastoor, burgemeester en police te zamen!

§16

Men humde, humde nu overal; immers dat was geen water op den molen van den vrijzinnigen en rondborstigen Schinveldenaar.

Nogtans men bleef nog immer in eene afwachtende houding. Het jaar echter, waarin de heer Joors te Schinveld arriveerde, werd meer en meer een jaar van rampen en tegenspoed. Zooals reeds gezegd, arriveerde die heer in Mei; in September daaropvolgend brak de dysenterie onder de bewoners uit, en sleepte er 29 ten grave; in December randde de pokkenziekte meer dan 600 bewoners aan, en vorderde 58 slachtoffers. Onder deze laatste bevond zich ook de persoon E. Palant, vrouw L. Breukers; zij verkeerde in zwangeren toestand, en de nieuwe pastoor opereerde op haar de keizersnede. Bij de algemene droefheid, welke de dood dezer zeer achtbare vrouw verwekte, ging echter eene akelige rilling door het gemoed van alle bewoners bij het vernemen van het feit, door den heer pastoor gepleegd. In menschen geheugen, anderen zeiden, zoo lang als Schinveld heeft bestaan ! had men zoo iets nooit gehoord. Mais enfin, het feit werd zich aan de ooren verteld, en daarbij bleef het.

Daar de heer Joors dus op zoo hoogen toon zijne richting heeft aangewezen, zoo laten wij hem eens volgen, terwijl wij zijn openbaar gedrag van 1858 tot 1869 aan het oordeel der publieke opinie onderwerpen.

De eerste pastoorskwestie ontstaat, in 1858, met den molenaar J.J. Dohmen. In de beek voor de pastorij had zich een kleine zandbank gevormd, waardoor het onderwater des molens van Dohmen in zijnen geregelden afloop verhinderd werd. Het gemeentebestuur ontbied dus eenige werklieden om de beek op dat punt te zuiveren. Nu verschijnt de pastoor op eenmaal en begint de werklieden, vooral Antoon Dohmen, zoon van den molenaar Dohmen, op zulke ruwe manier te bejegenen, dat zij in haast het werk verlaten, vreezende in den kerkelijken ban geslagen te worden, bij aldien zij nog continueerden. Het gezag van den inspecteur der

(ad12) Deze scene is verscheidene keeren door den heer Bekkers en later, vooral door zijnene schoonzoon Gabriël Beckers, in Schinvelds herbergen publiek verteld geworden

buurtwegen, alstoen den heer Cremers te Bingelrade, moest ingeroepen worden. Deze heer geeft dan ook de noodige bevelen de beek voor de pastorij behoorlijk te zuiveren (ad13). De zaak was tot dusverre afgehandeld, maar de molenaar Dohmen en de heer pastoor

§17

hadden doch nog niet afzonderlijk hunne rekening vereffend. Eenige weken later gaat de meid von Pastoor hare bedelaarsronde voor de paascheieren doen. In den molen gekomen, zegent zij het gebouw, en geeft vervolgens hare zending te kennen. De molenaar bedankt haar zeer vriendelijk voor het goede, dat zij de molen wenscht, en verzoekt haar verder den eerw. heer pastoor te groeten en hem tevens te zeggen, dat de hennen van de molenaar Dohmen hare eiers in de beek voor de opvaart van de pastorij leggen ... De meid maakt rechtsomkeer en vergeet, bij haar vertrek, den molen te zegenen zoals gebruikelijk. In hetzelfde jaar vertelt de heer pastoor van Schinveld aan zijne parochianen, dat te Hulsberg het gebruik bestaat, dat alwie het eerste kind na Paschen laat doopen, en aldus het eerst de doopvont doet openen, daarvoor een extra-drinkgeld aan pastoor en koster betaalt. Die eer valt het eerst aan Theodoor Gerards; maar deze laat eerst zijn kind doopen, en weigert vervolgens het extra footje aan pastoor en koster, die er niet weinig over gebelgd zijn, zoodat de pastoor den volgenden zondag plechtig vanaf den preekstoel verklaart, dat hij zich niet meer zal laten verneuken en het eerste kind na paschen niet meer zal doopen, indien men hem niet vooraf betaalt; en, voegt hij erbij, weet het wel, dat extra footje is voor mij vijf frank, aan den koster naar believe. - Het volgend jaar valt deze extra doopbelasting op een kind van zekeren heer Daniel Palant. De bakervrouw, peter en meter begeven zich met het kind ter kerke. De pastoor verschijnt er, en vraagt onmiddelijk of men ook van zinne is het extra drinkgeld te betalen, want, voegt hij erbij, men verneukt mij niet meer, gelijk verleden jaar door aan gen Berg. Men haalt de schouders op. Welaan, herneemt de pastoor, dan doop ik niet! Men brengt het kind ongedoopt terug. De vader komt nu zijn beklag bij den burgemeester doen; deze zegt hem dat zulks niet van zijn competentie is, maar raadt hem aan zich tot dan heer Deken of tot Monseigneur den Z. D. Bisschop van Roermond te wenden. Inderdaad Palant maakt zich gereed om te vertrekken.

§18

Nauwelijks echter is zulks bekend, of een paar kwezeltjes komen Palant bezoeken, overreden vooral de kraamvrouw, die eenen inval had gekregen bij het vernemen, dat pastoor haar kind niet wilde doopen; en het kind wordt eindelijk weer ter kerk gebracht. Men maakt al marchandeerende eene transactie, en het kind wordt nu voor drie in plaats van voor vijf franken gedoopt.

In 1858 den 17 Januari en den 15 Mei opereerde de pastoor weder de keizersnede op de vrouwen Dirks en Laumen; dus binnen zeven maanden op drie personen in Schinveld, waar gemiddeld 30 geboorten per jaar plaats vinden (!)

In 1859 moest in Schinveld eene allerbelangrijkste kwestie beslist worden: de benoeming van een nieuwen onderwijzer. Voor die betrekking boden zich verscheidene sollicitanten aan. Een enkele echter, zekere heer Vaessen, uit Zusteren evenals de heer pastoor geboortig, beviel aan dezen laaste. De heer Vaessen, die slechts zijn examen in de nederlandsche taal had afgelegd, is buitengewoon ongunstig bedeed in zijn fysieke constitutie; hij heeft zoogenaamde paerdenvoeten. Schinveld moest dus aannemen, wat men nergens in Limburg kon nog wilde gebruiken, en dat, omdat het pastoor zoo wilde (!) Daar men te

(ad13) Men zegt dat vanaf dat tijdstip de pastoor van Schinveld immer niet alleen de tegenwoordigheid van den zeer achtbaren heer Cremers, lid der Provinciale Staten, vermeden heeft, maar om die reden de kandidatuur van den heer Cremers zelfs altijd bestreden heeft. Immers op een groot feest gegeven door den eerw. heer Pastoor van Jabeek, waarop al de geestelijken der omstreken aanwezig waren, verzocht de heer pastoor van Schinveld die eerw. heeren, van niet op den heer Cremers bij de aanstaande verkiezing hunne stemmen uit te brengen, wijl die heer Cremers de slechte gewoonte had de landbouw-sociëteit te Bingelrade bijeen te roepen op hetzelfde uur dat hij, pastoor van Schinveld, te Schinveld, N.B., het lof zingt ...!

(hilarité générale dans le reste de la société !!!)

Schinveld nooit eene zoo misvormde persoon gezien had, zoo werd eenieder, op een zeer onaangename manier, verrast bij den lanterflanterende aankomst van den nieuwen schoolvoogd in petto. De jonge en zwangere vrouwen kregen vooral een grooten afkeer tegen dien man (ad14).

De pastoor om zijnen landsman door te helpen en het zover te brengen, dat de raadsleden Breukers, Dautzenberg en P. Dohmen op zijne zijde treden, terwijl de heer Huismans als zoodanig voor de keuze zijn ontslag geeft. Hier ten gevolge vindt eene kiezing plaats waarin de heer Roex, kandidaat van den burgemeester, de meerderheid bekomt. Dus van de partij

§19

Tegen den sollicitant Vaesen. Maar terwijl de stembriefjes nog op tafel liggen en het procesverbaal der kiezing nog niet is opgemaakt, wordt eene tweede lezing der stembriefjes gevraagd, en nu wordt er één briefje met den naam Roex erop, gevonden, waarvan het gemeentezegel is afgesneden. Dit briefje wordt van onwaarde verklaard, en nu krijgt de heer J. Verhooren, kandidaat van Pastoor de meerderheid. Dat was de eerste kiezerskwestie in Schinveld. Hoe dit zegel afknippen heeft plaats gehad, weet men niet. Zeker en gewis schijnt het echter dat het gepleegd is geworden door een partijgenoot van pastoor en niet van den burgemeester, om het even of het door eene goochelaarsoperatie vóór of na de opening der bus heeft plaats gehad. En doch, N.B. ,werd die bus alstoen ten huize van den burgemeester gedurende den nacht bewaard. Wat zoude men reeds verzonnen, gedroomd of uitgekraamd hebben, indien in het omgekeerde geval, een dergelijk gefnuikt stembriefje zoude beslist hebben?

Bij die verkiezing, waaraan de pastoor evenals in het vervolg aan alle andere deelnam, veroorloofde hij zich, vooral door den invloed der vrouwen, op de kiezers te werken. Hij drong alsdan bij ontijd in de particuliere woningen, dat wil zeggen, wanneer de man afwezig was. Zoo begaf hij zich bij die gelegenheid op eenen zondag, terwijl de eerw. heer kapellaan de hoogmis zong, ten huize van zekeren heer Arnold Smeets, in de Bergstraat. Smeets was in de kerk, zijne vrouw alleen aan huis. De heer pastoor zoekt deze op, en heeft die eenvoudige brave persoon bijna tot zijn plan gewonnen, toen plotseling in dezelfde woning de vrouw van A. Theunissen verschijnt. Deze achtbare persoon had uit hare woning de geheime beweging van pastoor bespied. Zonder veel omwegen te maken, zegt de vrouw Theunissen dan ook dadelijk aan den heer pastoor: "Mijnheer pastoor, gij deedt veel beter in de hoogmis te blijven, dan hier, bij de wijven, onder de godsdienst, stemmen te komen bedelen." - Hierop ontstak de heer pastoor in de hevigste woede, de twee zeer achtbare vrouwen trekken echter kloekmoedig partij voor elkander, en de geheele redekaveling eindigt met eene beweging, waardoor de heer pastoor op eene weinig gemakkelijke wijze wordt aan de deur gezet.

Vaessen werd dus tot onderwijzer benoemd, dank zij den zegelafknipper, en de buitengewone aanstrengingen van den heer pastoor; en wat heeft de uitkomst dier benoeming van 1859 tot 1869, dus sedert ruim tien jaren, ons geleerd?

§20

Geen enkel kind, in staat een weinig fatsoenlijken brief te schrijven, een boek behoorlijk te lezen of met de vier eerste grondregels der rekenkunde bekend, heeft in dien langen tijd Schinvelds school verlaten. Mannen, die Vaessen hebben gekozen, zooals het gewezen raadslid Verhoren, zenden thans hunne eigene kinders elders in de lagere school.

(ad14) Volgens de groote fransche natuurkundigen Buffon, Debey en meer andere geleerden; oefent een misvormde persoon eenen zeer ongunstigen invloed uit op zwangere vrouwen, voaal wanneer zulke vrouwen napeinzend zijn en het misvormde wezen dikwijls in oogenschouw krijgen.

En inderdaad te Schinveld waar zulks vroeger nooit het geval was, zijn sedert 1859, drie vrouwen van kinders bevallen, die hetzelfde gebrek als de onderwijzer hebben. Twee dier ongelukkige schepseltjes leven nog en zijn de kinders van Arnold Sturmans en van de weduwe Valkenburg

U mannen, welke dien onderwijzer aangesteld hebt, u werpen wij het toch niet ten laste; te goeder trouw hebt gij u laten misleiden door de pastoor, die uw raadgever, uw aanspoorder, uw dwingeland is geweest maar gij, mijnheer pastoor, hoe kunt gij dat thans met uw geweten overeen brengen, meer dan 300 kinders van den grootsten aller schatten ontstoken te zien, die zoo menig kind had kunnen gelukkig maken, die alleen had moeten nuttig wezen. Waar zijn de jonge lieden uit de school van Vaessen voortgekomen, die thans door de studie eene fatsoenlijke betrekking in de maatschappij hebben verworven? En nogtans is het niet uit de school van Janssen, dien gij gedwongen hebt zijn ontslag te vragen, zonder dat de arme man aanspraak kreeg op pensioen, niettegenstaande zijn twintigjarigen diensttijd, is het niet in die school dat zij allen de grondregels leerden, die thans in den vreemde ook Schinvelds roem zijn?

Op politiek terrein waren dus sedert 1859 Burgemeester en Pastoor voor goed gescheiden. Hoe belachelijk daarbij het gedrag van den heer pastoor in verscheidene omstandigheden, zelfs in de kerk, zeer dikwijls uitschijnt, blijke onder anderen uit het volgende voorval: In 1860, 's zondags voor de septemberkermis, kondigt de heer pastoor ene speciale mis aan, te houden op kermiszondag, er bij voegende: "Ik hoop dat gij, lieve parochianen, bij deze gelegenheid getrouw ten offer zult komen, zoo doende zult gij een de aanwezige vreemde kermisgasten bewijzen dat uwe beurs goed gevuld is." Zoo begrepen het echter Schinvelds bewoners niet. Het oogenblik der offerande komt aan, De kerkmeester Dautzenberg opent de rij der offergangers, de kerkmeester Herings volgt en ik, schrijver dezes, ook kerkmeester, was de derde maar ook de laatste. Onthutst maken wij de ronde om het altaar. Een algemeen gemompel verneemt men in de kerk.

§21

Een kwezeltje opent na ons de rij der vrouwen maar sluit ze ook, terwijl de hele gemeente in een luid gelach uitbarst. Nu verlaat de pastoor het altaar en komt, in de hevigste woede ontstoken, voor de communiebank en ziet hier enige door ons opgetekende tirailladen uit die kermispech (lett.)

"Schinvelder, gij zit gemener es de heidene, die offerde nog aan hunne afgode. Gij wilt nichs meer geve aan den waoren god; Gij jong Ielbekke! op den okzael en onder den toren, die nog neet drueg zit achter gen oore, gij fluiten, die dezen avond misschien weer stinke zult naar het sweit van de viool, gij oude zatlappen ! die tot laat in den nacht in de kroege likt, gij zit gemeiner es de heidene, turke, schismatieken, geuzen, enz. enz, enz." Deze fulmunade duurde minstens een kwartiers uurs. Eindelijk uitgeschreeuwd keert de pastoor naar het altaar terug, eindigt de mis zonder zingen, welke hij als plechtige hoogmis had begonnen. Vóór dat hij echter de laatste benedictie geeft, vangt hij nog eens aan te tieren; thans verlaat het volk al schersende en lachende de kerk, terwijl Z. Eerw. eindelijk nog tegen de muren schreeuwt. - Waar is bij dergelijke voorvallen de aandacht der gelovigen?

Op einde 1860 werd te Schinveld door toedoen van de heeren van Hien, Baron de Negri en J.P. Buijssers burgemeester, eene societeit "de Landbouw" opgericht. Zij was de voorgangster der thans nog heerlijk bloeiende landbouwsocieteit in het naburige Bingelrade. Gedurende eenige maanden, dat heet, zoo lang als pastoor van Schinveld zich er niet mee bemoeide, ging alles naar wensch. Bij gelegenheid der winterkermis werd door de societeit een concert in de lokalen van den heer J. Reijnders gegeven. Het was een zeer schoon feest en menige flesch werd er op eene eerlijke en vroolijke wijze geledigd onder de bekoorlijke tonen der muziek. Alles liep in de beste orde af; er volgde zelfs geen bal op het concert en niettegenstaande kreeg de pastoor, zooals men in Schinveld zegt, de societeit in de gaten. Aanvangs waren het in de zondags sermonen zoogezegde lichte tirailladen, die allengskens in kleine uitvallen ontaarden en toen den 19 februari 1861, op koningsverjaardag, de societeit andermaal feest vierde en de nederlandsche vlag, zooals gebruikelijk, op bevel van den burgemeester, aan den kerktoren was geheeschen, toen ontplofte de bom, en de storm brak los.

§22

De pastoor doet die vlag door den koster van den toren afnemen. Men veronderstelt dat zij door eene windvlaag is verdwenen, en brengt eene tweede vlag aan; maar na een kwartier uurs is deze ook weggerukt. Nu veronderstelt men met recht, kwaad opzet, en den burgemeester begeeft zich zelf naar den kerktoren dien hij gesloten vindt. Hij gaat vervolgens tot den koster, en deze verklaart dat de pastoor de vlaggen heeft doen afrukken, beveeldende den laatsten keer tevens, den toren te sluiten. Nu verzoekt de burgemeester den pastoor te spreken; deze verschijnt voor den kerktoren, en op de bescheidene vraag van den burgemeester, waarom Z. Eerw. de vlaggen van den toren heeft doen afnemen, antwoordt deze laatste heel brutaal: dat hij geene geuzenvaan aan den kerktoren duldt.

(Z. Eerw. bleef dus aan zijnen eed getrouw; gezworen aan eene vreemde vlag, toen hij met een belgisch vrijkorps in 1830 Venlo innam; maar nu eet hij toch het brood hem door een protestantschen vorst geschonken ... !)

Hierop vordert de burgemeester de sleutels van den toren. De pastoor weigert. Alsdan gebiedt de burgemeester aan eenen bij de hand zijnde smid de torendeur met geweld te openen. Dat is het werk van een paar seconden, en een derde nederlandsche vlag wordt aan den toren ontrolt, terwijl de volksmenigte, op de markt en voor de kerk verzameld, en dit schouwspel gaandeslaande, het "Wien Neerlandsch bloed" aanheft. Een wacht wordt bij den toren gesteld, om in vreedetijd de nederlandsche vlag in nederland te bewaken !

In den hevigste woede ontstoken, verlaat de pastoor den kerkhof en in diezelfde woede nog richt hij een schrijven aan de provinciale deputatie, die hem, zooals men licht beseffen ken, het grootste onrecht en den burgemeester het volste recht erkent. De toren is sedert dien tijd het bezit der gemeente en niet des kerkbestuurs gebleven.

In 1861, dus twee jaar na de verkiezing van 1859 en de benoeming van den onderwijzer Vaessen, moest de wethouder Dautzenberg als raadslid herkozen worden. Dautzenberg is een zeer achtenswaardig man, wiens hart altijd warm voor het algemeen heil van Schinveld geklopt heeft, daarbij een man van kennis en rijke ondervinding; maar ongelukkigheid had Dautzenberg in 1859, vertrouwen gesteld in den raad van pastoor hij had voor den onderwijzer Vaessen gestemd, en deswegen alleen wordt hij niet herkozen, Van de 28 stemmen der opgekomen kiezers verwierf hij er maar negen. Een verpletterende meerderheid veroordeelde dus pastoors politiek.

§23

Voor deze verkiezing boden zich in de vrijzinnige partij van den burgemeester vier kandidaten aan: A. Gooyen, J. Reinders, H. Mols, en M. Dohmen (Molen). De burgemeester belegde eene kiezers vergadering ter herberge van Theunissen, en men besloot de keuze onder de vier heeren door het lot te laten beslissen. Dit viel ongelukkiglijk op M. Dohmen, die niettegenstaende dat hij door de partij van den burgemeester gekozen en zijn woord van eer gaf de politieke gejoofsbelijdenis dier Partij getrouw te blijven, dadelijk na zijne beëdiging zijne beloften verbrak, en in het kamp van pastoor overging. Ziehier hoe het gebeurde. Er moest een wethouder gekozen worden, en de nieuweling in de gemeenteraad, de jongste van allen (le blancbec du conseil) meent alreeds op deze betrekking de meeste aanspraak te hebben, en is stout genoeg den burgemeester Zijne stem te vragen. Deze wijst echter op eene allervriendelijkste wijze zijne bede van de hand, er bij voegende, dat hij gehouden is zijne stem aan M. Theunissen te geven, die hem sedert jaren getrouw ter zijde staat; en eindelijk toen M. Dohmen nog insisterde, bracht hem de burgemeester, op even vriendelijken toon, het schinveldsche spreekwoord in herinnering: men moet eerst koelkop zijn, eer men kwakkert (kikvorsch) wordt."

M. Dohmen droop af, en verliet onmiddellijk uit eigen belang, de vrijzinnige partij, welke hem in het bestuur had gekozen, en bleef voortaan een man zonder principen, maar een

dwarsboomer overal en altijd (per principe)

M. Dohmen is dus, in dat opzicht, een geheel ontaarde zoon van zijnen vader, den zeer achtbaren en edelmoedigen heer J.J. Dohmen, die steeds als raadslid, gedurende lange jaren, met alle kracht het welzijn der gemeente behartigde, en zich altijd en overal als de gezworen bestrijder der Beckers (later pastoors) - partij onderscheidde.

Het aanleggen van eenen straatweg van Gangelt door Schinveld op Amstenraede was thans de groote gemeentekwestie. Deze straatweg, eerst in 1865 begonnen en thans nog ter nauwernood geheel voltooid, is van het grootste belang voor de gemeente, die daardoor met de omliggende plaatsen Heerlen, Sittard, Gangelt en Geilekerken wordt in verbinding gesteld. Het was steeds het geliefdkoosd plan van den burgemeester en van de raadsleden P. Dohmen (Hal) en Breukers. Er wordt een gecombineerde raadsvergadering van de besturen van Gangelt en Schinveld, te Schinveld belegd.

§24

De burgemeester rekt op eene meerderheid van eene stem in zijn bestuur; maar even voor de vergadering wordt het raadslid Breukers op de pastorij ontboden, alwaar de jonge heer Jan Beckers tegenwoordig is ... De heer Breukers verschijnt nu, en stemt tegen het voorstel, dat verworpen wordt. In deze vergadering durfde het raadslid Verhoren, de gekozene van pastoor uit 1859, het volgende op zijne manier verklaren: "Wat doen wij met dien weg door het broek; het was onze ouders zoo goed, het moet ons dus ook goed zijn, het leven is zoo kort, dus ik stem er tegen" waarop de heer burgemeester van Gangelt, in verontwaardiging opstond, en zeide: "Solchen Stummen Mann, wie sie sind, Herr Verhoren, habe ich in meinen ganzen Leben noch nicht angetroffen." De burgemeester van Gangelt wist echter toen niet, dat hier weer het eigen belang der Beckers familie de groote rol speelde. De vader van Breukers was de pachter van Beckers, en Beckers zelf als de meest vermogende, en met zijn pachter als de grootste bezitter van paarden voor de hand- en spandiensten, was, billijker wijze, in die belasting de hoogst aangeslagene. Trouwens die weg moest vooral door hand- en spandiensten aangelegd worden, ziedaar de oplossing voor die zaak. Het plan van dien weg ondervond nog gedurende vier jaren de grootste tegenkanting, en werd eerst in 1865 aangenomen. Nu deed de familie Beckers, gerugsteund door haren oom den heer Corten van Beek, eene laatste poging, niet meer om het plan te verijdelen, daarvoor was het gelukkig te laat, maar om het nu geheel in eigen belang te wijzigen; nl. om den nieuwen straatweg langs hare beide pachthoeven te doen aanleggen en zijne ebifurcatie (gaffelvormige spitsing) vlak voor haren graanmolen, op 10 minuten afstand van den kom der gemeente. Gelukte dat plan, dan zouden de belangen van den Schinveldschen landbouw geheel, zijn opgeofferd geworden aan het eigenbelang der familie Beckers alleen. Het recht behaalde eene zijner laatste overwinningen, te meer daar de heer Commissaris des Konings, die in 1865, de zaak in loco had onderzocht, het plan van het gemeentebestuur vooral ondersteunde.

§25

Op het einde van 1861 legde de oud-burgemeester J.P. Buijssers Zijne betrekking neder, wegens zijnen vergevorderden ouderdom. Met fierheid kon hij op zijn twintigjarig bestuur terugblikken. Hij vond eene gemeente met schuld overladen, gedrukt onder zware belastingen; hij verlaat het bestuur en de gemeenteschulden zijn afgelegd, de gemeentebelastingen afgeschaft, terwijl de gemeente rijkdommen met minstens 50.000 gulden vermeerderd is. Menige zeer nuttige zaak voor het algemeen welzijn der gemeente was tot stand gekomen, en tot bewijs, dat hij zich op eene zeer voortreffelijke wijze steeds van zijne taak had gekwetend, strekke o.i. de algemene achting, die hij bij zijne autoriteit had verworven, zoodat zijne Majesteit dan ook zijnen zoon Karel tot zijnen waardigen opvolger benoemde.

De plechtige inhuldiging van den nieuwen burgemeester vond plaats den 12 januari 1862.

De ingenomenheid der inwoners met den nieuwen burgervader was algemeen, met uitname

op de pastorij en de familie Beckers. Schinveld vierde weer een feest, zooals in 1849 en 1855. Eene flinke cavacade reed tot Amstenrade den burgemeester tegemoet, die van Maastricht terugkeerde, alwaar hij zijnen ambtseed had afgelegd. Te Merkelbeek verwachtte hem de schutterij en de fanfare. Het was een heerlijke dag, begunstigd door het schoonste weder. De burgemeester bereed een moedig ros, en maakte op allen de beste indruk, want hij is de flinkste ruiter der gemeente. Tot laat in den avond was de opgetogenheid algemeen. Een gastmaal sloot den volgende dag het feest, en men voorspelde van alle kanten de schoonste toekomst voor Schinveld.

De voetstappen van zijnen edelmoedigen en uiterst zachtzinnigen vader te volgen was het streven van dan nieuwen burgemeester. Het eerste jaar hield dan ook de pastoor zich buitengewoon stil. Alle zijne fanatieke plannen waren in duigen gevallen, en, zoo het scheen, gaf hij alle hoop verloren, toen eene maand later, de nieuwe burgemeester ook met algemeene stemmen tot raadslid werd gekozen. Hoe gedroeg zich thans verder de nieuwe' burgemeester? Vertrouwende dat de heer pastoor eene meer vrijzinnige richting was ingeslagen, komt de burgemeester hem rondborstig tegemoet, en reikt hem het eerste de hand, om eenparig, ieder op zijn gebied en aldus tot elkanders steun voor het welzijn en van parochie en van gemeente samen te werken.

§26

De pastoor scheen inderdaad bekeerd te zijn; maar helaas ! weldra bleek het dat hij onder eene schapenvacht zijne wolfstreken had behouden en beide heeren moesten zich scheiden en dat voor immer.

De eerste kwestie was, in 1863, die over pastoorsbosch, waarvan de pastoor van Schinveld het vruchtgebruik heeft. De heer pastoor Joors veroorlooft zich, en nog tot op de dag van heden, het slaghout van dat bosch op eenmaal te veilen of te verkoopen, hetgeen zijne voorgangers nooit gedaan hadden, die elk jaar een zesde deel van het slaghout slechts deden afkappen. Volgens de handelwijze van den heer pastoor Joors echter vindt, bij zijn eventueel vertrek, zijn opvolger zich gedurende twee, drie, vier of vijf jaren van dat vruchtgebruik beroofd. Het gemeentebestuur nam deze beweegreden in aanmerking en bracht ze den heer pastoor vriendelijkst ter kennis. De pastoor echter geeft kortst ten antwoord, dat die zaak het gemeentebestuur niet raakt, en hij d'erin doet wat hij wil. Deswegen wordt op bevel van den burgemeester onderzocht, hoe het verder met de eigendomskwestie van dat bosch staat, en er wordt bevonden: 1) dat de gemeente en niet de kerkfabriek er de grondbelasting van betaalt; 2) dat het bosch op verre na die uitgestrektheid niet heeft, welke de pastoor zich toe-eigent, en dat ook de omliggende terreinen meestal aan de gemeente toebehoren, zoodat het eigenlijke bosch slechts een oppervlakte heeft van drie oude cillen (7/8 ned. hectaar). Dit verslag wordt het kerkbestuur ter kennis gebracht. De heer pastoor brengt nu eene oude akte voor den dag, die hij alleen, zooals hij zich het aanschijn geeft, slechts goed verstaat en wil betogen, dat daarop van drie bunders sprake is. Zonder echter in de studie der oudheidkunde noch in die der hieroglijphen ervaren te zijn, waren toch mannen in het gemeente bestuur, die beweerden dat die akte allen schijn van authenticiteit mist, vooral wanneer men ze tegen het daglicht houdt en de gewaande passage van drie bunder in nauwkeurig onderzoek neemt. Meent gij dan, herneemt de pastoor, dat iemand zoo slecht kon geweest zijn deze akte te vervalschen? O neen, neen, neen! riepen toen de meeste raadsleden. Welaan dan, hernam pastoor, de zaak is richtig! Ja! ja! ja! antwoorden de broeders van Mijnheer pastoor. Het bosch meet drie bunders. Amen! Komt kinders, laat ons naar het lof gaan, want het is hoog tijd om den rozekrans te bidden. Afgedaan was de kwestie van pastoorsbosch (?)

§27

Wij zijn in 1864. Hier schroomt mijne pen een feit te veropenbaren, dat afgrijzelijk, afschuwelijk is; een feit ongehoord in de negentiende eeuw, zooals de heer kantonrechter

van Sittard den 16den Juni 's morgens ten 9 ure in Schinvelds heide plechtig verklaarde, ongehoord in Limburg, in het vrije Nederland, misschien in geheel Europa. En nogthans de waarheid moet nu voor den dag, nu men de onschuld wil vertrappen, op het ogenblik dat de grootste huichelarij schijnt te zegepralen, terwijl men het steeds edelmoedig gedrag van eenen braven man wil schandvlekken, nu is het een heilige plicht koen, met de pen alleen gewapend, in het strijdperk te treden. In 1864 scheidden zich de burgemeester Karel Buijssers en de pastoor Emmanuel Joors voor immer, en ziehier om welke reden: Zekere H. Hendriks, inwoner van het naburige stadje Gangelt, die langen tijd krankzinnig was geweest, eindigde op eene jammerlijke wijze zijn leven in Schinvelds bosschen. De droefheid over dat treurig uiteinde was algemeen bij alle rechtschapene lieden, die Hendriks altijd als eenen braven en eerlijken man gekend hadden. Het lijk werd den 13den Juni 1864 gevonden, en nadat den Heer Kantonrechter van Sittard cum suis den doodenschouw had gedaan, werd een getuigschrift van den eerw. heer pastoor van Gangelt aangebracht, waarin die heer verklaarde, dat Hendriks zich altijd getrouw van zijne christelijke plichten had gekweten en onlangs nog bij gelegenheid van het Paaschfeest. Er werd ook een brief, door den heer burgemeester van Gangelt en de voornaamste ingezetenen dier plaats ondertekend, overhandigd, waarin die heeren verklaarden, dat Hendriks vooral in de zes laatste maanden voor zijn verdwijnen aan vrij hevige vlagen van zinsverbijstering leed. Deze documenten werden door den burgemeester van Schinveld aan den pastoor dezer plaats overhandigd, met verzoek dezelfde en Mgr. den Bisschop van Roermond op te zenden, opdat het Zijne Doorluchtige behage Hendriks als katholiek te doen begraven. Daar heb ik niemand voor zei de pastoor. Dat is het minste, hernam de burgemeester, ik zal een extra-bode naar Roermond zenden, indien Uw Eerwaarde slechts de goedheid wil hebben er een schrijven bij te voegen, dat hij van uwentwege komt. Hieraan wordt schoorvoetend voldaan. De bode vertrekt, maar nauwelijks is hij op reis, of de pastoor laat horen, dat hij niet van zinne is Hendriks lijk op Schinvelds kerkhof te begraven. Immers nog korten tijd te voren, had hij onder anderen dit gepredikt: "Indien het lijk van een zelfmoordenaar op den gewijden kerkhof wordt begraven, dan is die kerkhof ontwijfd en de arme zielen der gelovigen, in het vagevuur, hebben geene verdiensten meer aan de gebeden der strijdende kerk," zonder dat hij daarover de noodzakelijke uitleg gaf. De lichtgelovige parochianen waren deswegen allen gefanatiseerd op dat punt. Tegen den avond van den 15den Juni liepen alle kwezeltjes en pilarenbijters te zamen en overal klonk het: de rotte baas (Hendriks was een molenaar) zal niet op Schinvelds kerkhof komen! Mocht men dien verdoemeling er op brengen, zeide zelfs een raadslid van pastoorspartij, in eene openbare herberg, dan haal ik de gebeenderkens mijner familie uit de graven, en breng ze naar elders.

Den 15den Juni tegen 9 uren's avonds, brengt de extra bode van Roermond het bevel: dat Hendriks als katholiek moest begraven worden. De pastoor verklaart echter aan den burgemeester, dat hij niet van zinne is zulks te doen, en dat hij morgen (de dag der begrafenis) niet zal in de gemeente zijn. Dat zijn uwe zaken, hernam de burgemeester; morgen zal ik in den vroege ochtend tegen 5 ure, opdat het geen opzien baart, het lijk aan den kerkhof laten brengen, en zoudt gij er dan niet wezen, welaan, dan zal ik, alleen in naam der wet, hetzelve op den vrijen kerkhof begraven.

Het lijk wordt dus in den vroegen morgen van den 16den Juni uit het bosch gehaald, alweer vier wachters van den pachthoeve Hering hetzelve bewaakten. Men legt het in eenen zerk, dien men op eenen wagen plaatst. Vervolgens vergezeld door den heer secretaris Deumens, die zich edelmoedig met deze verhevene christelijke zending had willen belasten en door de vier wachters, begeeft men zich naar de richting van het dorp Schinveld. Dicht bij de plaats gekomen, aan de zogenaamde Gaatbrug, valt nu eene scene voor, om welke te beschrijven, mijne pen bijna terugdienst.

Op eens vernemen de secretaris en de wachters, het was bij het krieken van de dag, terwijl zij treurig den lijkwagen volgden, een akelig woest gehuil, en plotseling zien zij zich van allen kanten omringd, door een zwarten drom van meer dan 250 mannen en vrouwen, met schoppen, vorken, mesthaken en zelfs geweren gewapend. Onder dit akelige gehuil hoort men het woest gehuil van "weg ! met den rotten baas! die thans in de hel brandt!"

§29

“Op Schinvelds kerkhof nooit die kreng” brult het raadslid Verhoren, de gekozene van pastoor uit 1859, hier de dolle aanvoerder van dien hoop ellendelingen. “De mesthaken hier!” roept het vrouwmensch van den veldwachter Meeuwissen. Een wachter des lijks wil weerstand bieden en, met een houweel gewapend, springt hij koen op den wagen, maar vier booswichten volgen hem, werpen hem ervan af, en hij moet met de overige wachters zijn heil zoeken in de vlucht. De zerk wordt nu met de mesthaken van den wagen gerukt en opent zich gedeeltelijk door den val. De koort van de str...kar hier! brult men verder. Deze erom geslingerd en de mesthaken erin geslagen, verdwijnt, onder een duivelsch getier, die hoop ellendelingen met het lijk.

De secretaris en de wachters, nog tot op zekeren afstand vervolgd, vinden slechts eene schuilplaats in de woning van den burgemeester. Deze ontbiedt onmiddelijk de vier gemeenteveldwachters. Slechts één van hen verschijnt, het is de brave Hendrik Herings (ad15). Zelf gewapend, vergezeld van zijnen veldwachter, van zijnen dienstknecht en van een paar zijner vrienden, begeeft zich de burgemeester met den secretaris en de wachters ter plaatse, waar dezen het lijk is ontweldigd. Er is geen spoor te vinden, waarheen men het zou vervoerd hebben. Ondertusschen hoort men aanhoudend in de omliggende weiden en boschjes gewerschoten en akelige gehuilen. Het helsche fanatisme triompheerde. Men begeeft zich in eene weide den burgemeester zelven toebehoorende; een der wachters vermeende gehoord te hebben, dat men daarover gesproken had bij de overvalling. Inderdaad waren er enige graszoden losgestoken, maar de grond eronder was onomgraven. Men zoekt verder in de boschjes, in de beek, maar nergens is iets te vinden, toen men opeenmaal tot den burgemeester komt gesneld, roepende: Burgemeester! gauw! gauw! of men slaat Houtmans (een wachter van 't lijk) dood! Deze brave man was door een hoop dier schavuiten overvallen onder andere door den veldwachter Meeuwissen. Zoo Meeuwissen, zeide de burgemeester, ik vind u hier onder deze belhamels, in plaats vanop mijn appel te antwoorden. Van nu af schors ik u in naam der wet. De heer Commissaris des Konings vond echter die straf onvoldoende, en gaf aan Meeuwissen zijn ontslag.

§30

Het was thans onmogelijk langer de orde te handhaven. De burgemeester ontbood dus de gehele brigade Marechaussees van Heerlen, en legde de zaak tevens den heer Kantonrechter van Sittard in kennis. Deze heer verscheen met zijnen rijksveldwachter onmiddelijk, en reeds ten acht ure 's morgens was de geheele ingeroepen gewapende macht ten huize van den burgemeester. Bij de komst van den kantonrechter waren eene menigte lieden voor de woning van den burgemeester vergaderd, tot welke de kantonrechter, in de billijkste verontwaardiging ontstoken, zich met deze woorden wendde: “Bewoners van Schinveld, het is ongehoord in deze eeuw het gruwel, dat gij dezen morgen gepleegd hebt. Het lijk moet echter voor den dag al moest vandaag nog een bataillon infanterie met een escadron cavalerie van Maastricht arriveeren. Onbegrijpelijk is het ook, dat hier nog mannen gevonden worden die broeders hebben, welke priester zijn, en die mij komen verzoeken, vooraleer ik hier de gemeente binnenkom (ad16), de zaak zoo maar te laten! O, ik dacht dat zij wat meer verdraagzaamheid geleerd hadden.”

De burgemeester met den kantonrechter en de gewapende macht begeven zich vervolgens ter plaatse, waar het gruwel gepleegd werd; en, na eenigen tijd zoekens, in de richting van den zandberg, vindt de rijksveldwachter van Oirsbeek het lijk in eenen aardappelenkuil begraven, ternauwernood met acht palm zand bedekt. De burgemeester beveelt de ontgraving, en nu stijgt de verontwaardiging van den kantonrechter ten top, die zich weder tot de samengeschoolen volksmenigte richt met deze woorden:

(ad15) Zoodra pastoorspartij in 1869 de meerderheid in het gemeentebestuur verkreeg, heeft zij zich gehaast dezen aan zijnen plicht getrouwen veldwachter zijn ontslag te geven, zonder quoi ni comme.

(ad16) De kantonrechter bedoelde Mathijs en Lucas Herings, broeders van den heer Pastoor van Neeritter.

“Bewoners van Schinveld ! het gruwel dat gij aan dit lijk gepleegd hebt, roept wraak ten hemel. Booswichten ! meent gij nog in den tijd te zijn, dat men in deze zelfde heide de heksen verbrandde, ik geloof het zeker; maar wij zullen u nu de wet leeren, en vooral u, belhamels, de gerechte straf doen ondergaan wegens eene misdaad, waarover weldra de dagbladen van geheel Nederland met verontwaardiging zullen spreken.” En toen zich tot den burgemeester wendende, ging de kantonrechter voort: “Burgemeester van Schinveld, gij hebt u als burgerlijk ambtenaar op eene aller prijzenswaardigste wijze van uwe n plicht gekweten niet tegenstaande bijna de geheele gemeente tegen u opstond. In naam der wet, betuig ik u den diepsten dank ervoor; gij zijt een man op de hoogte van uwen tijd; en als oprechte christen hebt gij aan de geheele gemeente het treffendste bewijs der ware christelijke liefde gegeven. Mocht een ander hetzelfde voorbeeld geven aan de parochianen van Schinveld ! ...

§31

Het lijk ontgraven zijnde moet naar den kerkhof gedragen worden. De burgemeester zendt tot den koster om de lijkbaar. De koster zegt dat pastoor verboden heeft dezelve te laten volgen. Thans begeeft zich de burgemeester zelf naar de kerk, met het besluit de baar, desnoods, zonder permissie te nemen. De baar is nu echter nergens meer te vinden; men is dus verplicht den zerk over twee draaghouten te leggen, en de burgemeester moet zijnen dienstknecht, de kantonrechter zijnen pachter te Schinveld met twee knechten van dezen laatste gelasten het lijk naar den kerkhof te dragen. Geen Schinvelder wil eene hand uitsteken. Op den kerkhof was weder eene groote menigte volks verzameld. De marechaussées bezetteden eindelijk de plaats, en moesten de toegang ervan verbieden, toen de geheele gemeente er wilde binnendringen. Het was elf ure. Alvorens echter het graf op den vrijen kerkhof te delven, begeven zich de kantonrechter en de burgemeester naar de pastorij om eene laatste poging te doen. De dienstmeid echter verklaart, dat Zijn Eerwaarde afwezig is, en vandaag niet te huis zal zijn. Het lijk van Hendriks, volgens kerkelijk gebruik te doen begraven, zooals Mgr. De Z. D. Bisschop van Roermond bevolen had, was dus onmogelijk. Er wordt nu een grafkuil gedolven op den vrijen (in pastoors taal den verloren) kerkhof waarin men het lijk aan de aarde toevertrouwt.

§32

De grafkuil gevuld zijnde, richt zich de kantonrechter voor den derden keer tot de menigte met deze woorden: “Bewoners van Schinveld, de Apostel Paulus zegt: maakt onderscheid tusschen den mensch en het redeloze dier; gij lieden, gij hebt met dit lijk van een mensch, van een christen gehandeld tienmaal gemeener dan men zou kunnen doen met het lijk van het redeloze dier. Ik heb Hendriks gekend in zijn leven. Ik heb altijd in hem een braven en eerlijken man gevonden. Dat die man door zinsverbijstering tot dit ongelukkig uiteinde is gekomen, dat kan eenieder onzer gebeuren. En dat Hendriks toch aan zijne eeuwigheid heeft gedacht, vooraleer hij stierf, dat bewijzen zijne laatste gedachten, door hem in zijne portefeuille opgeteekend, die ik op zijn lijk gevonden heb; daar schreef hij, O mein Gott, ich bin von jedem bespottet und verlassen, mein Gott ! erbarme dich über meine arme Seele ! “Gij booswichten !” ging alstoen de heer kantonrechter voort, terwijl hij zag dat men over die woorden grimlachte, “Gij booswichten, die misschien in zijne laatste levensdagen met Hendriks (hij kwam veel te Schinveld) nog den spot hebt gedreven, daarmee niet tevreden, hebt gij ook nog wraak gezocht aan dit arme lijk, dat hier in ontbinding ligt; maar weet het wel ! uwe lijken zullen eens verrotten zooals dit lijk, dat nu door God geoordeeld is; en ik geloof zeker dat het een genadig oordeel van den Goede is geweest; maar gij booswichten, gij zult voor dienzelfden rechter eens moeten verantwoorden het gruwel, dat gij heden morgen aan het lijk van uwen evenmensch hebt gepleegd!”

Met een schatergelach werd deze verhevene en christelijke aanspraak door de menigte beantwoord. Ja een vrouwmensch durfde zelfs uitroepen: “Hadden wij eene viool, wij dansden over het graf van dien verdoemeling!” Waarop de burgemeester, in de hevigste

verontwaardiging ontstoken, met eene krachtige stem antwoordde “maar dan moest de pastoor viool spelen” ... Men zweeg ...

Gedurende vier nachten moest het graf door de marechaussées bewaakt worden (!!!)

Geen limburgsch dagblad gewaagde van deze zaak en doch was alles terdegen bekend bij de justitie te Sittard, te Heerlen en te Maastricht. Pro forma, moet ik het noemen, kwam zelfs de zaak voor de crimineele rechtbank der laatste stad en is het mogelijk, is het denkelijk, dat door de rechters bij die rechtbank een Verhoren vrijgesproken is en een burgemeester van Schinveld, als het ware, beschuldigd wordt van overdreven ambtsijver ! Dit nogtans is de waarheid, de zuivere waarheid, geene jota meer nog minder. Alles werd dus door de vingeren gezien Waarom ? Wij laten het antwoord aan den lezer.

§33

Ik vraag het echter nu, op mijne beurt, aan u, heer kantonrechter van Sittard, en ook aan u rechters te Maastricht, aan wie dat gruwel geheel omstandiglijk werd medegedeeld, hebt gij niet alles, alles door de vingers gezien. Zijn het niet, heer Kantonrechter, uwe eigene woorden in die drie verschillende omstandigheden, den 16 Juni 1864. uitgesproken. Ja, wij durven staande houden, dat het uwe eigene door een schinvelder gestenografeerde woorden zijn, en tot bewijs, als ons argumentum ad hominem, ziet in de portefeuille van Hendriks, dewelke gij sedert 1864 opbewaard hebt, ziet of de duitsche text er niet woordelijk instaat, zooals wij hem aangegeven hebben. Wij vragen u dan verder, heer kantonrechter, of gij u toenmaals even goed van uwen plicht gekweten hebt als heden ten dage, nu in een omgekeerd geval, Karel Buysers onrechtvaardig beschuldigd wordt, (zooals wij verder zullen bewijzen), juist door de gehele fanatieke partij dier mannen, welke in 1864 die in Europa ongehoorde gruweldaad pleegden ?

De heer Commissaris des Konings in Limburg was de eenige man, die met kracht het gezag van den burgemeester handhaafde, en ook het plan van in Schinveld eene brigade marechaussées te plaatsen zeer begunstigde. Nauwelijks echter was dat plan bekend, en had de heer Meyer, kapitein van dat corps, eene woning voor de kazerneering bezichtigd, of pastoor en Beckers, met behulp van den heer Corten van Beek, wenden alle middelen aan, om hetzelfde te verijdelen. Zij slagen; immers pastoor van Schinveld houdt er niet van, dat mannen, zooals marechaussées, soms toehoorders in zijne sermoenen kunnen zijn. Wenden wij echter onze gedachten van die afschuwelijke tafereelen af, gruweldaden, die ongestraft bleven, wijl men den hoofdman dier belhamels wilde verschoonen, uit eerbied voor onze h. godsdienst; en volgen wij eens verder den burgemeester en den pastoor in hunne resp. handelwijzen.

Op het einde van 1864 ontstond de zangsocieteit Concordia te Schinveld, onder de bescherming van den burgemeester. De jonge lieden werden daardoor aan het veelvuldig bezoeken der herbergen onttrokken, en in eene der aangenaamste kunsten geoefend. Deze societeit bloeide weldra, en in 1865 den 18den Juni, 50 jarigen feestdag van den slag bij Waterloo, gaf zij in het lokaal van den heer Theunissen een voortreffelijk, op die omstandigheid zeer passend concert.

Ziehier het programma van dat concert, ontworpen volgens het plan van den burgemeester:
Deel 1

1. Bondslied, vierstemmig koor, door den mannenkoor der Concordia; Auteur: H. Grossmuth.
2. Morceau de salon: Prire d'une Vierge pour l' independance de la patrie, voor het piano door J.Grossmuth.
3. Refrein tot den eersten koor: de hoop op vrijheid. Basso-solo met begeleiding van het piano door F.P. Jansen.
4. Morceau de salon: Les adieux au Rhin de Napoleon, voor het piano, door J. Grossmuth.
5. Wien Neerlandsch bloed, door de Concordia.

Deel 2

6. Het Walhalla der Germanen, door den mannenkoor Concordia.
7. Notturmo: la bataille, voor het piano door F.S.
8. Wilhelmus van Nassouwen, door de Concordia.

9. Divertissement à la Cornette de la Victoire door H. Grossmuth.

10. Der Freund der Musen, de Vrede, mannenkoor de Concordie.

Als surprise verhief eindelijk de Concordia het vaderlandsch lied van: Piet Hein, zijn naam is klein, zijn daden bennen groot.

Niet minder passend was de decoratie van den concertzaal, volgens het plan van den heer Eduard de Munck, alstoen particulieren inwoner van Schinveld, thans reeds rijksambtenaar 2e klasse te Venlo. Men zag er van den eenen kant de beelden van Wellington, Oranje en Blücher met die van Neerlands vorsten smaakvol samen gegroepeerd en met lauwerkransen versierd, en van den anderen kant onder het motto VRIJHEID Neerlands Leeuw, die onder zijnen forschen klauw den keizerlijken arend fnuikte.

Was dit programma onwaardig, op dien eeuwig gedenkwaardigen dag, om op Neerlands grootsten schouwburg uitgevoerd te worden? Wij gelooven het niet. Zoo zeer zich aldus, den 18 juni 1865, Schinvelds vooruitgang, in de fijnste beschaving, van den eenen kant kenmerkte, zoo ruw vertoonde zich op dienzelfden dag, van den anderen kant het fanatisme, want het schreef, in den nacht voor dien dag met een algemeen bekende hand, op Schinvelds poorten, het volgend schotschrift:

(Lett.) Inwoners, heden word in de frie-masong sosjeteit het herrinneringsfeest van rotte baas gevierd. Alle kaal heere en leegleupers hebben vrienjen toeggang.

Dit las men, zeg ik, op verscheidene poorten (ingangen der boerderijen), toen tegen 10 ure de groote kermisprocessie door de straten der gemeente trok. Dit las de heer pastoor Emmanuel Joors op de poort van Willem Roex in de Broekstraet, en hij glimlachte.

§34

Deze sociëteit echter, evenals de vroegere Landbouw-Sociëteit, beviel alweer niet aan den pastoor, die reeds haren ondergang besloten had. Op het eind van 1865 ging de vereeniging in eene harmoniesociëteit over. Daartoe had het gemeentebestuur een ruime subsidie beloofd. Er wordt verder tot die instandbrenging eene loterij georganiseerd van 500 loten, aan 1 frank per lot. Deze loterij wordt spoedig volgeteekend.

§35

Alle huisgezinnen der gemeente bedeedden zich eraan, bij uitname van de familie Beckers, van Pastoor, Severin Gerards en het raadslid M. Dohmen. De broeder echter van dezen laatsten, de heer Martijn Dohmen, Schinvelds grootste zoon, thans consul in engelsche dienst te Kanewaga in Japan, nam 15 loten. De loterij levert een netto benefice van 295 frs. Met deze som moest het eerste bedrag der kosten 1/3 der totale som, of 400 frs. gedekt worden. De gezamentlijke instrumenten kostten 1200 franken.

Voor de betaling der rest 800 frs. borgde de burgemeester. Op het einde van 1865 verloor de Sociëteit haren president; nu ontstond weldra in dezelve onenigheid, ontstoken door de pastoors mannen, en de concordia ontaarde helaas ! in eene discordia. Toen het tweede en laatste bedrag der instrumenten moest betaald worden, was geen geld in kas, het gemeentebestuur hield zijne belofte niet, en de burgemeester betaalde uit zijne eigene beurs de reste van 800 frs.

De lezer oordele nu, wie hier weder edelmoedig voor de beschaving en den vooruitgang der gemeente werkte, en zich zelfs groote geldelijke opofferingen getroostte, en wie van den anderen kant er slechts op bedacht was alle beschaving ver, en de bewoners uiterst dom te houden.

In 1865 droeg de burgemeester aan den gemeenteraad voor van te zamen met Gangelt de moerassen, tusschen beide plaatsen gelegen, te draineren. Het gedeelte dier gronden, dat aan Schinveld behoort, heeft eene uitgestrektheid van ± 100 ned. hect. Thans hebben zij geene of hoogstens een waarde van 20 gl. per hect.; gedraineerd zouden zij gewis eene waarde van 300 à 400 gl. per hect. bekomen. De kostenaanslag voor Schinveld zou 3500 à 4000 gl. beloopt. De burgemeester toonde verder aan: 1ste Hoe de schadelijke dampen, welke vooral in de lente uit die moerassen opstijgen, en door den noordoost wind over het

veld worden gedreven, een zeer schadelijken invloed op de veldvruchten uitoefenen, en de jonge boekweit zoo dikwijls in het schinvelder veld doen verloren gaan; 2de hoe de uitwasemingen dier moerassen zeer schadelijk zijn aan de gezondheid der bewoners van Schinveld, dat volgens de statistieke opgaven van den gezondheidstoestand van, Limburg in de bijna meest ongunstige verhouding der geheele provincie staat (1 sterfgeval op 37,48 in de laatste 10 jaren); en 3de concludeerde eindelijk tot het aannemen van zijn voorstel, daar hij op eene winst van 30.000 gl. voor de gemeente rekende.

§36

De gemeenteraad vindt het plan voortreffelijk. Er wordt reeds een gecombineerd project met het bestuur van Gangelt ontworpen. De Provinciale Deputatie prijst ten hoogste de schoone onderneming. Alles gaat naar wensch; maar nu wordt op eenmaal des zondags de kwestie op den preekstoel behandeldt “Daar worden mannen gevonden, zegt pastoor, die het bevriezen van de boekweit en de sterfte der inwoners aan de uitwasemingen der moerassen toeschrijven. Onnoozele lieden, of beter gezegd, domme lichtgelovige personen. Zij weten dan niet, die domkoppen dat de ziekten en sterftens niets anders zijn dan eene pure straffe Gods. Waaruit ontstaat die domheid al? Wijl zij den catechismus niet meer kennen. Zij deden beter om half drie 's zondags hier in de kerk te zijn dan met den Volksvriend en die soort van slechte blaadjes te lezen. Ik zou hun dan bewijzen, dat men met bidden, vasten, missen te doen lezen en aalmoezen te geven de wraaknemende hand Gods van zich afkeert, en geenszins met vuile moerassen uit te drogen.”

Die korte woorden waren voldoende. De zaak was beslist; toen zij later nog eens in den gemeenteraad ter tafel kwam, werd zij door de mannen, die den pastoor meer gelooven dan hunne eigene overtuiging ad calendae graecas verschoven. Pastoor had gesproken. Amen! En die Amen planeert nog immer over Schinvelds moerassen.

Overall het belang zijner partijgenooten te doen uitkomen, onder den dekmantel der godsdienst, is verder het hoofdstreven van pastoor. Niet alleen in de kerk moet de familie Beckers primeeren, zooals op de doodenlijst, bij het houden der jaardiensten enz., maar de parochianen moeten ook vernemen dat zij buitengewoon weldadig is. Zoo kondigt de heer Pastoor dan sedert lange jaren, N.B. eenmaal per jaar plechtig van den preekstoel af: “daar zal geld aan den armen uitgedeeld worden, geschonken door den zeer achtbaren heer Beckers (lees Jan Beckers) voor het hem verleend jachtrecht over de particuliere eigendommen in het veld, ten bedrage van ...TIEN FRANKEN !!!”

Verlaten de Schinveldse landbouwers dan de kerk, zoo glimlacht de eene, terwijl de andere zijne schouders ophaalt en hem al schertsende vertelt: mij alleen bederft zijn jachthond voor meer dan tien franken aan de jonge knollen, zonder te gewagen van alles, wat hij zelf mij vertrapt onder zijnen ± 100 kilo wegenden corpus.

§37

Drie heeren Beckers, Frederik, Hendrik en Gabriël stierven als jongmans en lieten ieder minstens ene fortuin van 100.000 frs. achter. Geen cent echter ten voordele van Schinvelds kerk- noch armenbestuur) De heren Hendrik Scherpenseel en Th. Reinders (schoonvader van den burgemeester Buysers) niet zoo vermogend als bovenvermelde heren, hebben echter de bezittingen van die besturen door hunne milde giften meer dan verdubbeld. De namen van Th. Reinders en familie openden immer de doodenlijst, die aldus van den eenen pastoor aan den anderen werd overgeleverd. Hunne jaardiensten werden volgens testamentaire bepaling altijd op den tweeden kermisdag, in de eerste plaats gehouden. Zoo herdachten de gelovigen, vooral de behoefligen van Schinveld, ook in de eerste plaats hunne vrome weldoeners; maar die heeren waren bloedverwanten van den burgemeester, en de kleingeestigheid van den pastoor is nu zoo ver gegaan, dat hij aan het hoofd dier lijsten overal de geheele categorie der overledene leden der familie Beckers heeft geplaatst, en de jaardiensten naar willekeur verschuift. De namen dier lijsten worden eenmaal per maand van af den preekstoel voorgelezen, voor die eer betaalt men, zoo het geen fondatie

is, een frank per jaar. De heer pastoor drukt in die lezing met veel klemtoon op de eerstelingen, en dan volgen weldra de overige namen, alsof men de honden door de drek jaagt, zooals men in Schinveld zegt.

Bij het overlijden van den heer G. Beckers moest zijn lijk eene buitengewone laatste eer bewezen worden, zekerlijk omdat hij als schout van 1813 tot 1856 Schinveld zoo voortreffelijk bestuurd had. De Eerw. h. pastoor Klinkenberg had, op zijne kosten, onder de sacristij een grafkelder doen bouwen, met uitdrukkelijke bepaling, dat slechts de lijken van priesters daarin zouden rusten. De pastoor Joors heeft echter den heer G. Beckers erin begraven, en bepaaldelijk, een paar jaren later, in 1869, aan den wethouder P. Dohmen geweigerd zijnen eerw. Zoon P.P. Dohmen kapellaan te Ubagsberg en overleden te Schinveld, diezelfde laatste eer te bewijzen. De wethouder P. Dohmen is immer de getrouwe vriend van den burgemeester geweest. De burgemeester was met al de geestelijken der omstreken ook tegenwoordig op de bruiloft, bij gelegenheid der priesterwijding van den eerw. zoon van den heer P. Dohmen in 1866; deswegen kwam de pastoor van Schinveld niet, alhoewel men hem dringend ertoe verzocht had.

§38

Was het ook deswegen, dat hij dien engelachtigen priester maar eenmaal bezocht, in zijne landurige ziekte, nl. toen hij hem de laatste h. sacramenten kwam bedienen.

In 1865 vond eene verkiezing plaats, die niet heel naar den wensch van den heer pastoor uitviel. Een inwoner, die mijnheer pastoor hij die gelegenheid niet gehoorzaamd had, en tegen wien hij deswegen vooral verbolgen was, kreeg van hem de volgende aanmaning (letterlijk):

M.

UEd. word door dezen beleevdelijk verzocht van binne vijf dage te komen voldaan de aan mij voor de solemneele dienst en voor de door mij aan diaak en subdiaak enz. verschotene penninge, verschuldigd van sedert 17 Juni dezes. Gelieve dit in aanmerking te nemen om verdere onaangenamere aanmaning te vermijde.

In afwachting heb ik de eer te zijn

UEd dienstw. dienaar

(get.) J.J. Joors, pastoor.

Schinveld 18 Sept. 1865.

Deze brief werd ook van af de preekstoel voorgelezen.

Deze brief werd ons ter hand gesteld; wij hebben hem in onze particuliere archieven opbewaard, evenals menig ander belangrijk document, waarop wij deze onze schrift baseren. Wij zijn verder bereid de noodige inlichtingen te verschaffen, waar zich al de overige documenten bevinden, welke wij in deze onze brochure gewagen.

Wij merken nog op, dat de inwoner, aan wien die aanmaning tot betaling werd gericht, zijne vrouw na, eene langdurige ziekte had verloren die hem zes wezen achterliet. Bij eenen pruisischen smaas, zeide de man kan men nog zes maanden crediet vinden, onze pastoor schenkt er geene drie aan eenen diep ongelukkigen huisvader; en toch heb ik behoorlijk de koffij- contributie (door pastoor E. Joors in 1858 ingevoerd en op wier uitvoering hij stiptelijk staat, zoo men niet wil gerediculiseerd worden vanaf den preekstoel), op de pastorij gebracht, om zoals hij (de pastoor) het verlangt de vreemde eerw. Heeren te regeleren. Mijne oudste dochter, ging de man voort, heeft zelfs 3 witte broden in plaats van twee; 2 taarten in plaats van 1; een pond boter in plaats van 1/2; 1 dito suiker in pl. van 1/2; en 1/2 dito koffij in pl. van 1/4 op de pastorij bezorgd, want bepaalt men zich strikt bij het voorgeschrevene, dan heeft men ook nog, op den koop toe, de onaangename commentaaren van pastoors keukenmeid of van Valkenburgs wijfje (zijne werkvrouw) te verwachten. Wanneer, zuchtte hij eindelijk, zullen wij van die afzetterij verlost worden? Het is bijna nog erger dan in de vorige eeuw, toen men de tienden moest afgeven.

§39

In 1866 stelt dan burgemeester aan den gemeenteraad voor van den kerkhof te verplaatsen om reden:

1. Die plaats te klein is en niet vergroot kan worden dan ten koste der weide van pastoor, waar die heer niet wil van hooren;
2. Wijl hij, in strijd met de wet, midden in den sterk bebouwd kom der gemeente (aan de Markt) ligt, en zelfs twee woningen haren vrijen in- en uitgang erop hebben;
3. Wijl twee gemeentevotpaden erover heen voeren, die niet goed te verleggen zijn;
4. Wijl men op een diepte van 1 meter 3 decimeter het water in de graven ontmoet, welke gewoonlijk niet dieper dan 1 meter 2 decim. gegraven worden, eveneens in strijd met de wet;
5. Vooral wijl de grondslag der graven gelijk ligt met de bedding der beek, dewelke den kerkhofsmuur bespoelt, en wier water door een groot gedeelte der inwoners tot huiselijk gebruik wordt verwendet.

De burgemeester schreef zelfs veelal aan de zeer ongunstige ligging van den kerkhof de oorzaak toe der in 1857 verbazend sterk toenemende pokkenziekte, welke in zes weken tijds, 58 personen ten grave sleepte.

Niemand in den gemeenteraad wist een dezer punten te weerleggen; maar men stelde voor nog geen besluit te nemen, en vooraf eene goede plaats voor den nieuwen kerkhof te zoeken.

Den volgenden zondag wordt echter de zaak van af den preekstoel behandeld.

Tegenspreken geldt hier niet. Het regent dus ook allerliefste epitheten, als "Mannen, die de denkbeelden van geuzen, schismatieken, ja van free-maçons koesteren, dragen u voor, geliefde parochianen, den kerkhof in de hei (ad17) of daar ergens te verleggen, zult gij dat dulden? Nu ziet gij alle dagen de plaats, waar het gebeente uwer ouders, bloedverwanten en vrienden ligt; gaat dat geuzenplan door, dan zult gij weldra vergeten uwe beminden al, zoodra zij uit uw oog zullen zijn verdwenen. De oude kerkhof zal eene publieke plaats worden, ging hij voort, en men zal met paarden en koeien leiden, waar uwe welbeminden liggen. Neen dat zal nooit gebeuren, zoolang ik pastoor in Schinveld ben." Afgemaakt was de zaak. De burgemeester vond geene meerderheid meer in den gemeenteraad. Algemeen zeide men dat pastoor recht, en de burgemeester het grootste onrecht had.

§40

Dat het dezen in 't geheel niet raakte, maar de zaak van genen was ... Verstandige lezer, die op de hoogte van uwen tijd zijt, ... aan u laten wij het oordeel.

Pastoor Joors is thans negen jaar in Schinveld, en welke rampzalige omwentelingen dat heilloos verblijf nu reeds bewerkt heeft, blijke uit het volgende gruwel, dat nu in 1866, direct door hem persoonlijk gepleegd wordt, en evenals de wandaad uit 1864 ongestraft blijft.

In 1857 rilden al de bewoners van Schinveld bij het vernemen der operatie door pastoor op de vrouw Breukers gedaan. Het was iets ongehoords. De eenvoudige man kon, wel is waar, zijn oordeel niet erover vellen, maar toch gevoelde hij, in zijn edel hart, dat in dergelijke daadzaken iets opgesloten ligt tegenstrijdig aan alle natuurlijke wetten. En welke is thans de stemming van diezelfde bewoners? De keizersneden zijn aan de orde van de dag, gelijk wij boven reeds aantoonde, en bij elke dergelijke gelegenheden lopen nu de kwezeltjes en pilarenbijters te zamen en dan heet het: Hebt ge het gehoord? De zeer eerw. heer pastoor heeft daar weer een koen-stuk (in Schinvelds taal: eene heldendaad) gedaan! weer een ziel gered! O, wat is hij toch een heilig man! Alle die engeltjes bidden thans voor hem in den hemel! het kan hem nooit slecht gaan! Laten wij toch doen, wat hij ons beveelt ! luisteren wij niet naar al wat die leegloopers en vrij-maçons ons vertellen enz. enz. enz. maar laten wij toch alleen de heer pastoor gehoorzamen; hij alleen kan ons helpen, hij alleen kan ons

(ad17) Hij vergat erbij te voegen: waar ik voor twee jaar den verdoemeling Hendriks zoo gaarne in den grond zou gestopt hebben

gelukkig maken ! ... De rechtgeaarde man, die bij dergelijke gelegenheden eene tegenovergestelde opinie in het publiek zou durven verdedigen en staande houden, dat pastoor misschien vaak, op die wijze, een moord heeft gepleegd, zoo een rechtschapen man loopt gevaar deuren en vensters verbrijzeld te krijgen. Deze laatste opinie vindt zelfs bij de rechtbank (zoo ik het nog eene rechtbank te Maastricht kan noemen) GEENE BESCHERMING!

Het volgende gruwel in den nacht van den 9 op 10 september 1866, dus in den tweede helft der beschaafde negentiende eeuw, te Schinveld gepleegd door Emmanuel Joors, pastoor aldaar, strekke tot bewijs:

§41

Zekere Elisabeth Snel, vrouw Pagen van Brussel, was sedert acht dagen uit Pruisen gekomen, en vertoefde weder tijdelijk te Schinveld. Den 9 september 1866 wordt zij plotseling gevaarlijk ziek. Tegen 11 uren 's nachts roept men den pastoor, en tegen 12 uren geeft de vrouw, zoo het schijnt, den geest. Nu gebiedt den pastoor de aanwezigen het doodenvertrek te verlaten. De echtgenoot der overledene vraagt waarom. Hier moet eene ziel gered worden, antwoordt pastoor. De vrouw was zwanger sedert vijf maanden.- Bij het verneemen dezer woorden valt de man in onmacht; men brengt hem in een ander vertrek. De pastoor sluit zich nu alleen in de kamer, zonder heelmeeester noch vroedvrouw. Op eenmaal vernemen de personen, die het ziekevertrek verlaten hadden, een hevig gekerm; zij willen nu de deur forceeren, maar pastoor verschijnt met het bebloed mes nog in de hand en roept: terug! terug! de vrouw is dood, zij had de colera! Dat was een donderslag voor de aanwezigen. Allen vluchten nu. In Schinveld is vroeger noch later iemand van die ziekte aangerand noch gestorven ... Joseph Smeets, eigenaar van het huis, blijft alleen met den echtgenoot in hetzelve. Hun beveelt pastoor, dadelijk drie planken in malkaar te slaan. De vrouw wordt met haar embrijon erin gelegd; de pastoor dwingt nu Joseph Smeets en den man der overledene zelve den zerk onmiddellijk naar den kerkhof te dragen, alwaar dezelve reeds ten drie uren aan den aarde is toevertrouwd. Den volgende dag vertelt men dat vrouw Pagen overleden is.

De ambtenaar van den burgerlijke stand wil de lijkschouwing doen, maar vindt geen lijk. De pastoor komt bij, en zegt: kom, kom, schrijf maar in, dat komt er niet opan! ik zeg u, dat zij dood en reeds begraven is, gelooft gij uwen pastoor niet? De ambtenaar echter weigert, en de zaak wordt der justitie te Maastricht in kennis gesteld. De heer J. Nijst, Rechter-Commissaris bij de rechtbank aldaar wordt naar Schinveld gezonden om de zaak te onderzoeken. De pastoor, in de herberg van Theunissen te Schinveld, geplaatst tusschen twee gendarmen, ondergaat eene instructie van vier uren. De Rechter-Commissaris brengt hem onder de oogen, in tegenwoordigheid van den burgemeester en der marechaussées, dat hij pastoor eenen dubbelen moord gepleegd heeft, en de lijken moeten ontgraven worden. Maar de lijken worden niet ontgraven, de ambtenaar van den burgerlijken stand moet eene akte opmaken van een persoon, wiens overlijden hij nooit heeft kunnen constateeren, en de heer Nijst keert terug naar Maastricht, en nooit is aan die zaak het geringste gevolg gegeven (!) Dienzelve heer Nijst vinden wij terug in 1869 als Rechter-Commissaris in de zaak der kiezerskwestie. Videamus!

§42

Sedert 1867 komt in den gemeenteraad de kwestie van een nieuw schoollokaal ter tafel. De burgemeester en de schoolopziener zijn het plan ten hoogste toegedaan:

- 1) Wijl de tegenwoordige school een laag en vochtig lokaal is wier ligging zeer ongunstig is, en waarin onder anderen het licht van den verkeerden kant valt;
- 2) Wijl zij volgens de bepaling der wet, slechts eene ruimte heeft voor 49 kinders, en dat men er in het wintersaizoen tot 130 leerlingen opeen dringt.

Geen der punten kan weerlegd worden, en toch komt geen nieuw schoollokaal in Schinveld, omdat mijnheer pastoor zegt, dat het nog niet nodig, maar in tegendeel een nieuw orgel in de

kerk heel noodzakelijk is. Is het dus niet een aller bedroevendst schouwspel te moeten zien, dat de jeugd in zo een vuil en ongezond lokaal opeen gedrongen wordt, en dat zij in den besten groeitijd van haar bestaan daar hare groeikracht gedurende vijf à zes uren per dag ziet neutraliseren, ja, als het ware, tegenwerken en verkrachten. - De pastoor verlangt eenen nieuwen orgel, waarvoor een kapitaal van minstens 8000 gulden gevorderd wordt. Het nieuwe schoollokaal zou ten hoogste 6500 gld. kosten; maar een nieuw schoollokaal is niet noodzakelijk volgens dien heer, een nieuwe orgel O! dat is nood! groote nood!

De pastoor wil dien orgel uit de fondsen der gemeente betaald hebben; dat wil de burgemeester niet, die in principe toch voor de aanschaffing van een nieuw orgel is. Moet de orgel op kosten der gemeente aangeschaft worden, dan draagt de geringe man, de behoeftige zooveel eraan bij als de rijkste inwoner der gemeente; ja zelfs meer, wijl de minvermogende vooral zijn voordeel trekt uit de bezittingen en den rijkdom der gemeente; zoo redeneert de burgemeester, en met alle juistheid. Wordt echter een orgel door middel van inschrijving aangeschaft, dan kan eenieder volgens zijne maatschappelijke positie eraan bijdragen en in dit geval heeft zich de burgemeester dikwijls bereid verklaard, aan het hoofd eener dergelijke inschrijvingslijst met 150 gl. te teekenen. Zoude de millionaire familie Beckers dan in evenredigheid met hare fortuin willen volgen, zoo zou zij voor minstens 1500 gl. moeten inschrijven en daar zit de knoop.

De schoolkwestie in de eerste plaats verdedigd door den burgemeester, de orgelkwestie voorop gezet door pastoor, ziedaar de questions brulantes, waarover de verkiezing van 1869 moest beslissen.

§43

In 1869 den 31 mei vindt een instrumentaal concert plaats in de lokalen van den Heer Herings te Schinveld. De burgemeester, om te bewijzen, dat hij aan een zoo eerlijk en tevens nuttig vermaak zijne goedkeuring geeft, gaat er met zijne dochters heen. De aanzienlijkste bewoners der gemeente en der omstreken verschijnen er. Er wordt in gulle vriendschap en opgetogenheid menige flesch wijn gedronken onder de bekoorlijke tonen der muziek. Alles loopt in de beste orde af; er valt hoegenaamd geene buitensporigheid voor, zelfs volgt geen bal op het concert. Dat de boeren echter wijn drinken evenals mijnheer pastoor, dat bevalt dezen in het geheel niet, en daar de verkiezing op handen was, zoo moest die dweeper dan ook al weer een reden hebben, om van "den stoel der waarheid" hen aan te vallen, die anders durven denken dan hij. En reeds den volgenden zondag, vangt die van af dien stoel, aldus zijne rede aan:

"Daar loopen ze naar de slechte concerten, en dat zelfs de mannen, die het voorbeeld aan de gemeente moesten geven, die lopen er heen met hunne dochters, om daar in de braspertijen te zwelgen en zelfs wijn te drinken; maar past op, geliefde parochianen, zij die daar wijn gezopen hebben, zullen er nog l ... n van krijgen ... en zulke kiesche uitdrukkingen de eene al fijner dan de andere ..."

Immers naar de viool stinken, niet droog zijn achter de ooren, jonge fluiten en lalbekken, aan zulke termen zijn Schinvelds parochianen sedert een twaalftal jaren geheel gewend.

O! Schinvelds beschaving, waar holt gij henen? Gij, die eens de lieve christelijke woorden van een allerzachtzinnigsten Princen, de hemelzoete taal van een allerbeminnelijksten Van Haeff hoordet, waar ijlt gij henen. Vijftig en nog meer jaren zijt gij op de baan der beschaving teruggeslingerd onder eenen Joors; honderd jaren zoudt gij zijn vooruitgeschreden onder de leiding van eenen Princen en eenen Van Haeff.

Het is tijd, beminde bewoners van Schinveld, dat gij Uwe stem verheft, en het juk van dien fanatieken dwingeland afwerpt en voor immer verbrijzelt, dat gij weer vrij en fier in de toekomst blik. Het is tijd, maar ook hoog tijd. "Time is money", zegt de Engelschman. Tijd verloren, veel verloren. Vooral nu men heeft gezocht de eer te bekladden van dien rechtschapen man, aan wien Schinvelds heil zoo innig verbonden is. Maar neen, dat zal niet gebeuren. Wij hebben den moed zijn gedrag en dat van Emmanuel Joors aan het HOOGSTE GERECHT van het vrije Nederland te onderwerpen, dat gerecht is de PUBLIEKE

OPINIE, die de laatste en plechtigste uitspraak zal doen, dewelke wij, zeker van de rechtvaardigheid onzer zaak, met kalmte afwachten.

§44

In verscheidene andere sermoenen, onmiddellijk voor de kiezing van 1869, durfde diezelfde heer Joors nog immer van dienzelfden stoel der waarheid dit verklaren "Geliefde parochianen, past op, weldra gaat het erom, of wij een nieuwen orgel zullen krijgen, ja of neen. Past op, anders wordt weldra de laatste roede van de hei verkocht, en dan is later weer geen geld in de kas, en wij zullen nooit een nieuwen orgel krijgen (ad18)."

Onder het uitbraken dier infame leugentaal van af "den stoel der waarheid" viel de eerste verkiezing voor op den 20 juli 1869. En hoe vond dezelve plaats? Zie hier de getrouwe beschrijving. Tot 4 1/2 n/m waren 31 kiezers opgekomen. Beide partijen waanden zich nu even sterk. Tegen 4 3/4 verschenen de heeren A. Janssen en Vaessen, tot welker terughouding pastoorspartij alle moeite had aangewend. Aan de gebaren dier heeren kon men echter licht bespeuren, voor wie zij stemden. Zij hadden de burgemeester hun woord gegeven en bleven het getrouw. Hun verschijnen brengt dan ook de beide stemopnemers Jan Beckers en Mathys Dohmen, pastoorsmannen, in de grootste verwarring. De eene verlaat oogenblikkelijk voor een minuut het vertrek, en gaat in de archievenkamer. De andere draait twee- driemaal rond, en schijnt niet te weten, waaraan hij is. Men plaatst zich nu weer rondom de bus, die gesloten wordt. Het lint, het veel besproken lint, lag reeds ten vier ure op tafel, maar even voor dat de bus gesloten werd ging het door de groote handen van den stemopnemer Jan Beckers. De bus wordt nu gesloten, na behoorlijke inspectie conforme aan de voorschrift der wet bevonden, en ten huize van den burgemeester in bewaring gebracht.

§45

In 1859 vond bij de verkiezing de schoonste goochelarij plaats, en wie kan beweren, dat het in 1869 niet hetzelfde geval was op een andere manier? Goochelaarsstreken zijn oneindig in getal. Nauwelijks had men den 21 juli 1869, dag der opening, de stembus op tafel geplaatst, of de stemopnemers, N.B. met een pennemes het lint onderzoekende, vonden dadelijk dat het doorgesneden en opnieuw geplekt was. Wie kan echter beweren dat het lint niet geplakt was vooraleer het den 20 juli om de bus kwam? Wij merken nog op dat voor de verkiezing van 1869 de partij van den Burgemeester de meerderheid in den gemeenteraad had; dat zij dus naar willekeur de stemopnemers uit hare partij had kunnen benoemen, hetgeen zij echter niet heeft willen doen. Wij merken verder nog op dat de heer Beckers de marechaussées van Heerlen daags te voren reeds verzocht had bij de opening der stembus te Schinveld op den 21 juli tegenwoordig te zijn. Waarom? De heer Beckers wist dus vooraf reeds, dat iets belangrijks moest voorvallen bij de opening dier bus. Wist die heer reeds vooraf dat de bus als vervalscht moest verklaard worden ...? Of wat was dan Zijne beweegreden tot dien buitengewonen maatregel ...? Hij sprake! Wij herhalen het dus nog eens wie kan beweren dat het lint, het veelbesproken lint, niet geplekt was vooraleer het den 20 juli om de bus kwam? Niemand! Dus! Maar pastoorspartij slaagt in haar doel. Voor den eersten keer heeft zij, op die slinksche wijze, het middel uitgevonden mistrouwen te verwekken tegen den man, die alleen al hare fanatieke plannen het hoofd kon en dorst bieden, en dat niettegenstaande zijn gezag zooals in 1864 en 1866 bij de Rechtbank te Maastricht niet gehandhaafd werd. De stemopnemers M. Dohmen en J. Beckers verwerpen de eenig regelmatige kiezing, zij immers weten tot op den dag van heden het best waarom, en zenden de stembus ter instructie aan de justitie te Maastricht; terwijl tezelfder tijd de lastertongen te Schinveld het sprookje uitstrooien, dat de burgemeester binnen veertien dagen zal ontslagen worden, en eenige tijd achter de tralies zal door te brengen hebben.

(ad18) Wij roepen hier al de bewoners van Schinveld tot getuigen op, hen allen, die in dien tijd Schinvelds kerk hebben bezocht, want die lastertaal moet hun doch nog versch in het geheugen zijn; wij vragen verder den lezer, hoe men dusdanig gedrag moet kwalificeren. Wij zeggen, dat het eene laster en leugentaal is, gebruikt om de kiezers te misleiden, hun de vrijheid te benemen en bijgevolg strafbaar bij de wet.

Onder zulken invloed vindt eene nieuwe kiezing plaats op den 3 Augustus. Maar is hier nog de ware vrijheid der kiezers, de eerste waarborg bij elke rechtmatige verkiezing ? Kiezers, die den eersten keer bepaald zeker aan den burgemeester de meerderheid hadden gegeven, zooals J. Janssen en Vaessen verschijnen dezen keer niet meer, terwijl drie andere kiezers opdagen, die zich aan de eerste stemming niet bedeed hadden.

§46

Zij zijn N.B. Lucas Herings, broeder van den ew. heer pastoor van Neeritter; Hendrik Mols, zwager van den eerw. heer Schoffelen van Jabeeck; Maessen, kapellaan te Schinveld. Het zal dus hier niet moeilijk wezen de drijfveer te erkennen, welke alle drie heren aanspoorde, zelfs tegen hunnen wil, zooals den eerw. heer kapellaan Maessen ter kiezing te doen opkomen.

Werpen wij thans eenen vluchtigen blik op de kandidaten beider partijen.

Pastors partij droeg voor. 1e. den heer Peter Dohmen (Broek), broeder van den eerw. heer kapellaan van Oirsbeek. Sedert eenige tijd had dier man het baantje van v^éténiraire zonder diploma zich aangematigd. Eenige veehouders worden de slachtoffers zijner gewaande kunst, zoodat de burgemeester hem, billijker wijze, het pillendraaien moet verbieden. Deswegen wordt de zich wanende v^éténiraire de gezwoeren vijand van den burgemeester en ipso facto, de beste vriend van den pastoor; 2e. den heer Severin Mols, een man, die ter nauwernood zijn naam kan teekenen.; 3e. den heer Adam Geraets, hoefsmid van Jan Beckers.

Welke waren de kandidaten in de partij van den burgemeester ? 1e. De burgemeester zelf. De lezer oordeele diens gedrag en antecedenten; 2^e. de schrijver dezes. Ik nam in 1865 het lidmaatschap aan als kandidaat tegen J. Beckers, en Schinvelds kiezers gaven mij de voorkeur. Voor de verkiezing van 3 Augustus heb ik bepaald geweigerd mij nogmaals kandidaat te stellen, wijl ik de kiezing op den 20 Juli als de eenig regelmatige beschouw, en thans ook de stellige overtuiging heb, dat zij de laatst rechtvaardige stemming te Schinveld is geweest. Verder, in mijne plaats, de heer Jacob Reinders, een zeer nijverige inwoner, agent van publieke werken, daarbij een man wel bekend met de neder- en hoogduitsche talen. 3^e. De heer Antoon Gooyen, een der voornaamste grondeigenaars der gemeente, een geheel onafhankelijk man vooral op finantieel gebied, tevens een man van veel ondervinding en heel goed zijn moedertaal evenals der duitsche taal machtig. Wij merken verder op dat de gemeenteraad, zooals hij thans is samengesteld tevens een familieraad is, want M. Dohmen (Molen) is een neef van P. Dohmen (Broek); deze is een broeders zoon van P. Dohmen (Hei), die een halve neef is van Frans Theunissen; van welke laatsten Adam Geraets de neef is, zijnde tevens de zwager van Severin Mols, Jan Beckers (ad19) alleen is door geene familiebanden met bovenvermelde raadsleden vereenigd. Die lui mengden nooit hun bloed met iemand uit het Schinvelder Vólkske, verachtelijke benaming, waaronder zij steeds Schinvelds overige bewoners bedoelden.

§47

Hoe ging het nu verder met de aan de justitie opgezonden stembus der eerste kiezing, op den 20 juli ? Een rechtercommissaris bij de rechtbank te Maastricht wordt met de instructie belast. Die heer, een fitter par excellence, beproeft alle mogelijke middeltjes; hij constateert echter vaak dat hij zelf den grootsten onzin aan den dag legt, want hier vordert hij kiezers, die noch lezen noch schrijven kunnen, ter geheime instructie op, om onder de 33 ingeleverde bulletins het hunne te zoeken. Daar moet hij hooren en zien hoe drie andere kiezers hetzelfde briefje (of bulletin) als het hunne aanerkennen. Deze instructiën, de ene al onzinniger dan de andere, duren zoowat vijf à zes maanden en leiden tot hoegenaamd geen resultaat, want het is moeilijk iets te vinden, waar niets verloren is.

(ad 19) De hier onderstreepte namen zijn die der raadsleden behoorende tot pastors partij. De niet onderstreepte namen zijn die der onafhankelijke raadsleden uit de partij van den burgemeester

Eindelijk meent de diepzinnige instructeur het geheim gevonden te hebben, en wie weet of hij, bij die ontdekking; niet in zijn studiekabinet, gelijk weleer een Archimedes uitgeroepen heeft Eurka! Eurka! De nonnetjes uit het klooster van Brunssum worden uit hun stille en heilige schuilplaatsen ter instructie geroepen. Waar hadden die goede zielen ooit gedroomd, dat zij nog in de kwestie der schinveldse stembus betrokken zouden worden. Maar helaas alles, alles was nog te vergeefs. De verwarring vooral van den diepzinnigen instructeur werd alle dagen grooter. In Schinveld en omstreken, in Limburg en in geheel Nederland was geen feit te ontdekken, dat den burgemeester van Schinveld kon ten laste geworpen worden. Op eenmaal echter schijnt een straal van hoop. De genius richt zich naar het Buitenland, naar België, van daar moet de oplossing komen.

Moest ik hier in mijnen persoonlijke naam spreken, zoo zou ik in de diepste verontwaardiging, moeten uitroepen: Heer Pastoor en tutti quanti, uwe lastertongen hebben mijne eer, de eer mijner familie op de teederste plaats aangerand en nog tot op de dag van heden vertellen uwe satelliten te Schinveld en in de omstreken, dat mijn zoon, die sedert 1865 de gemeente heeft verlaten en te Luik gevestigd is, eene geheime hand in de stembus zoude gehad hebben. En waarop baseert gij deze uwe leugentaal? Op den droom van Vrouw A. Breukers, die wegens haar slecht gezicht op vijftien pas afstand geen man van een paard kan onderscheiden, en die in den nacht van den 20 op 21 juli 1869, door de heg van haren tuin, op zekeren afstand in de vrij groote weide van den burgemeester, mijnen zoon zou hebben zien aankomen en des morgens voor de dagschemering weer vertrekken ! Het schijnt werkelijk dat gij mannen overal het gezegde van den filosoof der vorige eeuw wilt in toepassing brengen: "mentez, mentez, il en reste toujours quelque chose !" Althans die onbeschofte leugen hebt gij al weder uwen instructeur gaan vertellen, en die man, die doch waarlijk het buskruid niet uitgevonden heeft, is beperkt genoeg, zulken onzin naar vreemde landen ter nadere instructie te zenden.

Immers in het begin van dit jaar werd mijn zoon, op aanzoek van den Rechter-Commissaris van Maastricht, te Luik voor den Juge d'Instruction, den heer Beckers (!) gedagvaard, alwaar hem deze vraag werd gesteld:

"Votre mère et votre soeur Pauline savent-elles lire et écrire et à quel degré sont-elles instruites ?"

Et mon fils de répondre:

Ma mère est décédée depuis le 30 mai 1864, et je n'ai pas de soeur qui s'appelle Pauline, et jamais je n'en ai une de ce nom."

De luiksche juge d'instruction herhaalde de vraag tot driemaal, en toen mijn zoon voor den derden keer hetzelfde antwoord gaf, steeg bij dien heer de verwondering ten top, en een der luiksche heeren zeide: "Il semble que ce juge d'instruction Maestricht, qui nous pose ces questions, a perdu la tête"

En wie is die man die zich op zulke droomen van oude wijfjes te Schinveld baseert, die zoo weinig psychologische kennis bezit, dat hij onder de naar lichaam zoo gezonde landlieden der openhartigen en rechtgeaarden man niet kan onderscheiden van de fanatieke personen, die in vroegere eeuwen thuis behoorden; wie is de man, die zulken onzin naar vreemde landen durft ter nadere instructie zenden, en aldaar onrechtstreeks moet hooren "dat hij het verstand verloren heeft" wie is die heer van Maastrichts magistratuur ?

§49

Het is de man uit 1866, die alstoen te Schinveld met de instructie in zake vrouw Pagen belast werd, en alles blauw, blauw liet "pro justitie"; die in de kiezerskwestie van 1869 te Schinveld fitte en fitte, en tot hoegenaamd geen resultaat kwam. Neen, wat zeg ik ? Een groot resultaat verkreeg, het eenige, dat pastoors partij vorderde "pro justitie" het mistrouwen staande te houden tegen den burgemeester. Wie is dus die Rechter-Commissares bij uitnemendheid, het is de heer J. NYST, RECHTER-COMMISSARIS hij de RECHTBANK te Maastricht, de MAN uit 1866 !

Het bestek onzer brochure en ook de tijd gedoogen ons niet, voor het oogenblik hier verder uit te wijden; want desgevorderd zijn wij in staat over elk jaar der twintigjarige periode -

vooral sedert 1857, komst van den heer Joors te Schinveld, - een even uitgebreid verslag te geven, en dat ook even belangwekkend zou zijn ter lezing. Wij bepalen ons dus voorloopig nog tot de grootste reserve; en eindigen met u, Heer Pastoor Joors en tutti quanti, wien de zaak betreft, te verzoeken op deze onze schrift te antwoorden. Wij dagen u uit de in onze schrift beschrevene feiten te weerleggen en uwe verdediging, evenals wij, aan het HOOGSTE GERECHT van Nederland, aan het oordeel der PUBLIEKE OPINIE te onderwerpen; de persvrijheid is immers de eerste en heiligste waarborg onzer Grondwet. Zoolang gij zult uitstellen die uwe verdediging bekend te maken, en zoolang gij onze beschuldiging niet zult weerleggen, blijven wij plechtig verklaren, dat gij, Heer Pastoor Emmanuel Joors, met de mannen uwer geheele coterie te Schinveld, onder den dekmantel onzer h. godsdienst, de welvaart hebt verkracht van eene weleer bloeiende gemeente, en dat gij met behulp van de grootste huichelarij aldaar, in plaats van vrede en eendracht, twist en haat hebt gezaaid, die in geslachten misschien niet zal uitwissen. Voor nota kunt gij eindelijk nog nemen, dat wij onze brochure verzonden hebben: 1. in eene prachtuitgave, aan Z.M. den Koning; 2. aan alle Nederlandsche Kerkvorsten; 3. aan alle Heeren Ministers en aan alle Presidenten bij de verschillende Rechtbanken in Nederland; 4. aan alle Rechtsgeleerden en aan alle kantonrechters in Limburg; 5. aan alle burgemeesters en pastoors in het arrondissement Maastricht; 6. aan de voornaamste dagbladen in Nederland, en 7. aan alle huisgezinnen van Schinveld, enz, enz, enz.

§4

NAWOORD.

Op het oogenblik dat wij onze brochure ter perse geven, vernemen wij dat de burgemeester van Schinveld, de edelmoedige en rechtzinnige Heer Karel Buysers - "parce qu'il n'y a plus des juges Maestricht" aan Z.M. den Koning zijn ontslag heeft gevraagd. Wij vernemen verder dat de heer Pyls van Maastricht, die zich toch door de liberale partij in het arrondissement Roermond als lid der tweede kamer heeft doen verkiezen, zich gehaast heeft eenen der hoofdmannen uit de Schinveldse coterie, Jan Beckers, tot burgemeester aan Z. M. den Koning voor te dragen; dat Z. M. dan ook het EERVOL ONTSLAG aan den heer Karel Buysers heeft verleend.

- Immers vier dagen nadat Buysers zijn ontslag had aangevraagd, liet pastoorspartij eene commissie ven Maastricht komen, bestaande uit de heeren: de Bieberstein, Kerens de Wollfrath en Houba, om te constateeren, hoe te Schinveld alles in de war zat; en welk is het resultaat van dit onderzoek geweest? De drie heren hebben moeten verklaren, dat in geheel Limburg geene gemeente bestaat, wier finantieele toestand en administratieve organisatie beter zijn dan die van Schinveld ! Z. M. de Koning heeft dus dien heer Jan Beckers als burgemeester van Schinveld benoemd. Wij zijn overtuigd, dat men Z. M. den Koning, bij die benoeming misleid heeft; want waar zoude de Doorluchtige Vorst zijnen keus kunnen laten vallen op een man behoorende onder anderen tot de klik van 1864 en tot eene fijn gebloemde reactionnaire partij in vorige eeuwen thuis behoorende; meer dan iemand verfoeit Neerlands Doorluchtige Vorst zulke lieden. Wij hebben dus het vast vertrouwen, ja de verzekering, dat de Schinveldsche kwestie, hoe eenvoudig en afgelegen de plaats ook moge wezen, in de Eerste en Tweede Kamer der Staten Generaal zal ter sprake komen, en dat aldaar onze zaak de warmste verdedigers zal vinden, die zullen doen onderzoeken, op onze bede, hoe Schinveld bestuurd werd in de twintig laatste jaren.

Dat echter op zijne beurt, de in Limburg zich almachtig wanende heer Pyls van Maastricht ook misleid is geworden, evenals hij Z. M. misleid heeft, hieraan twifelen wij ten sterkste. In alle geval was het de plicht van dezen heer den persoon of ten minste zijne principiën te kennen, vooraleer hij hem ter benoeming voordroeg, en zoo lichtzinnig niet met de grootste belangen eener gemeente om te springen.

§51

Wij verwachten dus van den heer Pyls een categoriek antwoord alleen op deze vraag:

“Waart Gij, Heer Pyls, met den toestand van Schinveld bekend, ja of neen ? Zoude de heer Pyls ons dit antwoord schuldig blijven of wel antwoorden, maar ons noch het voor noch het tegen verklaren, gelijk in meerdere andere omstandigheden, dan verzekeren wij hem, hoe gering onze invloed ook moge wezen, dat hij in het arrondissement Roermond niet meer zal herkozen worden.

